

جزوه پرسش و پاسخ کتاب جغرافیای دو پایه یازدهم رشته انسانی

تهیه و تنظیم: محسن یوسفی

درس ۱

۱- هر مکان در روی زمین دارای چه ویژگی هایی است؟ دو مورد بنویسید.

هر مکان در روی زمین ویژگی هایی دارد. همچنین میان اجزا و پدیده های هر مکان، نوعی پیوستگی و هماهنگی وجود دارد که آن مکان را از سایر مکانها متفاوت می سازد.

۲- وظیفه جغرافیدان در مقابل هر مکان چیست؟

مطالعه شباهت ها و تفاوت های مکان هاست.

۳- مکان هایی که ویژگی های مشابه دارند، همان هستند.

ناحیه

۴- ناحیه را تعریف کنید.

ناحیه، بخشی از سطح زمین است که ویژگی های جغرافیایی (طبیعی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و...) همگون و خاصی دارد؛ به طوری که با بخش های مجاور خود متفاوت است.

۵- جغرافیدانان ناحیه را چگونه مورد مطالعه قرار می دهند؟

جغرافی دان ها از گذشته سطح زمین را به واحدهای جغرافیایی — که در آنها پدیده ها با هم همگونی و وحدت دارند — تقسیم کرده و سپس مورد مطالعه قرار داده اند.

۶- علت تقسیم بندی سطح زمین توسط جغرافی دان ها را توضیح دهید.

این تقسیم بندی ها برای شناخت بهتر و آسان تر مکان های مختلف و علمی کردن مطالعات و تحقیقات درباره این مکان ها صورت می گیرد تا بتوان برای آنها به طور صحیح برنامه ریزی کرد.

۷- ناحیه بندی چیست؟

وقتی یک محیط جغرافیایی را براساس معیارهایی به واحدهای کوچک تر تقسیم می کنیم، به طوری که هر واحد با واحد مجاور تفاوت داشته باشد، در واقع «ناحیه بندی» کرده ایم.

۸- دو ویژگی در مورد ناحیه را بنویسید.

الف — ویژگی اصلی هر ناحیه، وحدت و همگونی نسبی عناصر طبیعی و انسانی در آن است (وحدت یابی)

ب — هر ناحیه جغرافیایی به درجه ای از همگونی رسیده است که از سایر بخش های پیرامون خود متمایز می شود و با آنها تفاوت دارد.

۹- روش کار جغرافی دانان در ناحیه بندی را توضیح دهید.

جغرافی دان ها برای تعیین حدود یک ناحیه، یک یا چند معیار را به کار می گیرند. آنها با توجه به این معیارها، حدود یا مرزهای هر ناحیه را روی نقشه رسم می کنند و نواحی مختلف را روی نقشه نمایش می دهند.

۱۰- ناحیه بندی براساس چه ملاک هایی توسط جغرافی دان انجام می شود؟

ناحیه بندی کاری صرفاً جغرافیایی است و براساس طرز تفکر یک جغرافیدان و شیوه کار او صورت می گیرد.

۱۱- عوامل مهم در انتخاب معیارها و ملاک ها در ناحیه بندی را بنویسید.

انتخاب معیارها و ملاک ها برای تعیین حدود یک ناحیه، به هدف مطالعه و تحقیق جغرافی دان بستگی دارد. این معیارها ممکن است «عوامل طبیعی» یا «عوامل انسانی» باشد.

۱۲- مهم ترین معیارهای طبیعی ناحیه بندی را نام ببرید.

ناهمواری ها، آب و هوا، پوشش گیاهی، خاک و نظایر آن

۱۳- معیارهای مربوط به عوامل انسانی را نام ببرید.

جمعیت، اقوام (قومیت ها)، دین، زبان، فرهنگ، نوع فعالیت های اقتصادی و نظایر آن

۱۴- نواحی بارشی ایران را نام ببرید.

ناحیه خزر غربی

ناحیه خزر شرقی

ناحیه کردستان

ناحیه آذربایجان و زاگرس

ناحیه خراسان شمالی

ناحیه داخلی

۱۵- جغرافیدانان با توجه به چه معیارهایی کشور ایران را به ۶ ناحیه بارشی تقسیم بندی کرده

اند؟ نام ببرید.

میانگین بارندگی سالانه، توزیع فصلی بارش و بالاترین میزان بارش روزانه

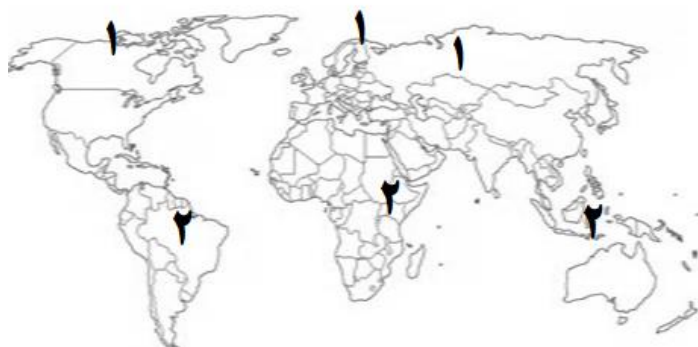
۱۶- زیست بوم را تعریف کنید.

زیست بوم ها جزء نواحی طبیعی هستند که هر یک به سبب پوشش گیاهی و زندگی جانوری خاصی که دارند از بقیه متمایز می شوند.

۱۷- در کشور سوئیس چند زبان رسمی وجود دارد؟

چهارتا (آلمانی فرانسه ایتالیایی رمانش)

۱۸- در نقشه گنگ جهان نما شماره های ۱ و ۲ مربوط به کدام زیست بوم ها می باشد؟

شماره ۱ مربوط به زیست بوم جنگل های تایگا و شماره ۲ مربوط به زیست بوم جنگل های استوایی است.

درس ۲

۱- نکات قابل توجه ارتباط متقابل انسان و نواحی را بنویسید.

- انسان ها نواحی را به وجود می آورند

- نواحی به فعالیت های انسان ها شکل می دهند

- نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند

- نواحی تحت تأثیر تصمیم گیری های سیاسی حکومت ها هستند.

۲- انسان ها چگونه بر نواحی طبیعی غلبه یافتند؟

انسان ها با پیشرفت در دانش و تولید ابزار و فناوری بر محیط های طبیعی غلبه کرده و این محیط ها را در اختیار گرفته اند؛ با وجود این، محیط ها و نواحی طبیعی همواره زندگی مردم را تحت تأثیر قرار داده است.

۳- چرا انسان ها باید برای کنترل محیط و شرایط خاص آن چاره اندیشی کنند؟

محدودیت ها و موانع محیطی موجب می شود انسان ها برای کنترل محیط و شرایط خاص آن چاره اندیشی کنند و به ابداع ابزارهایی بپردازند. در واقع، هر ناحیه شرایط خاصی را به انسان ها ارائه می کند و انسان ها در چارچوب آن شرایط دست به عمل می زنند.

۴- آیا نواحی (انسانی) بایکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند؟

هر ناحیه کره زمین (بیشتر نواحی انسانی) با دیگر نواحی مبادلات اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی دارد. نواحی بر روی یکدیگر تأثیر می گذارند. امروزه همه نواحی و حتی دورافتاده ترین آن ها به ویژه از نظر اقتصادی، تحت تأثیر یکدیگرند.

۵- چه عواملی بر نواحی تأثیر می گذارند؟ آیا فقط روابط معمول انسان ها و محیط طبیعی بر نواحی تأثیر می گذارند؟

نواحی فقط تحت تأثیر روابط معمول انسان ها و محیط طبیعی نیستند بلکه حکومت ها و تصمیم گیری های سیاسی نیز به شدت بر نواحی تأثیر می گذارند.

۶- دو مثال در مورد تأثیر حکومت ها بر نواحی را بنویسید.

- برای مثال، برنامه ریزی یا تصمیم های یک دولت برای ایجاد ناحیه گردشگری و پارک های ملی یا صنعتی، توسعه کشاورزی در یک ناحیه، انتقال اجباری ساکنان یک ناحیه به ناحیه دیگر، وقوع جنگ بین حکومت ها و نظایر آن.

- ساخت جزیره های مصنوعی در آب های خلیج فارس توسط کشور امارات متحده عربی

۷- نتیجه تأثیر حکومت ها بر نواحی چیست؟

موجب حفظ، تغییر یا تخریب نواحی طبیعی و انسانی می شود.

۸- مهم ترین کاربری های جزیره های مصنوعی خلیج فارس را بنویسید.

کاربری این جزایر مسکونی، تفریحی و تجاری است و ویلاها و آپارتمان های لوکس، امکانات تفریحی و بازار و هتل در این جزایر مصنوعی در حال احداث است.

۹- پیامدهای ساخت جزیره های مصنوعی در خلیج فارس را بنویسید.

برای ساختن این جزایر، مقدار زیادی سنگ و خاک از بستر خلیج فارس بالا کشیده می شود. این خاکبرداری و گل آلوده شدن وسیع آب به بوم سازگان (اکوسیستم) دریایی و آب سنگهای مرجانی آسیب رسانده است. صاحب نظران معتقدند که ساختن این جزایر پیامدهای بسیار نامطلوبی برای محیط زیست خلیج فارس دارد.

۱۰- علل تخریب ناحیه مسلمان نشین میانمار را بنویسید.

دولت میانمار مسلمانان را شهروند این کشور نمی داند و به همین دلیل، ساختن مسجد را نیز ممنوع کرده است. در نتیجه پاک سازی قومی دولت میانمار، صدها نفر از مردم ناحیه مسلمان نشین این کشور به مرزهای بنگلادش مهاجرت کرده و درخواست پناهندگی نموده اند. در نتیجه، ناحیه مسلمان نشین میانمار تخریب شده است.

۱۱- کانون ناحیه چیست؟ شرح دهید.

هر ناحیه جغرافیایی دارای کانون یا مرکزی است که بیشترین عوامل وحدت و همگونی در آن وجود دارند.

۱۲- هرچه از کانون یک ناحیه جغرافیایی دور می شویم و به طرف مرزهای آن حرکت می کنیم چه تغییراتی دیده می شود؟

به تدریج از عوامل همگونی آن ناحیه کاسته می شود و سرانجام، این عوامل ناپدید می گردند.

۱۳- هرچه از کانون یک ناحیه صنعتی دور می شویم و به طرف مرزهای آن حرکت می کنیم چه تغییراتی دیده می شود؟

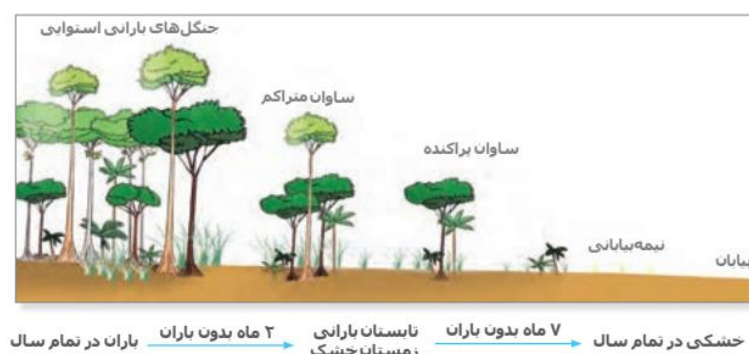
در کانون یک ناحیه صنعتی تجمع زیاد کارخانه ها مشاهده می شود. هرچه از این کانون دور و به مرزهای ناحیه مجاور نزدیک تر شویم، از تمرکز و تعداد کارگاه ها و کارخانه ها کاسته می شود؛ تا این که سرانجام در ناحیه مجاور، دیگر اثری از آنها نمی بینیم.

۱۴- ساوان به کجا گفته می شود؟

ساوان یک ناحیه انتقالی بین جنگل های بارانی استوایی و «صحرای بزرگ آفریقا» است.

۱۵- هرچه از کانون جنگل های بارانی استوایی دورتر می شویم و به طرف صحرای بزرگ آفریقا حرکت می کنیم چه تغییراتی دیده می شود؟

ساوان یک ناحیه انتقالی بین جنگل های بارانی استوایی و «صحرای بزرگ آفریقا» است. هرچه به سمت صحرای بزرگ (Sahara) پیش می رویم، بارندگی کمتر و علف های ساوان کوتاه تر و تنک تر می شوند و کم کم به مراتع مداری، که از علفزارهای کوتاه قد تشکیل شده است، تبدیل می گردند. این مراتع در حاشیه صحرا به علت خشکی هوا به استپ های بیابانی تبدیل می شوند.

۱۶- ناحیه ای انتقالی را در امتداد دو ناحیه زبانی و اسپانیایی در مجاورت مرز ایالات متحده امریکا و قرار دارد.

انگلیسی - مکزیکی

۱۷- دو ناحیه انتقالی نام ببرید.

ساوان - مجاورت مرز امریکا و مکزیکی

۱۸- تعیین دقیق کدام مرزهای نواحی دشوارتر است؟

در نواحی انسانی مانند نواحی زبانی و قومی، تعیین مرز نواحی دشوار است.

۱۹- قلمرو و وسعت نواحی مختلف را باهم مقایسه کنید.

قلمرو و وسعت نواحی، متفاوت است. گاه یک ناحیه بخشی از یک روستا، یک شهر یا استان یا یک کشور است و گاه چند کشور و قاره را دربرمی گیرد و مقیاس جهانی دارد.

۲۰- علل تغییر مرزهای نواحی را بنویسید.

در اثر فعالیت های انسانی یا عوامل طبیعی ممکن است ویژگی های خاص یک ناحیه از بین برود و وسعت آن کم یا زیاد شود؛ برای مثال، مهاجرت روستاییان از یک ناحیه یا وقوع خشکسالی، وسعت یک ناحیه کشاورزی را کاهش می دهد یا ممکن است به کلی آن ناحیه را به ناحیه ای غیرکشاورزی تبدیل کند.

۲۱- عدم انطباق مرزهای سیاسی واداری بانواحی طبیعی وانسانی را توضیح دهید.

زیرامرزه‌های سیاسی و اداری برمبنای انتخاب و تصمیم‌گیری انسان‌ها تعیین می‌شوند. در این مرزبندی، گاهی یک ناحیه آب و هوایی، ناحیه زبانی و قومی و نظایر آن بین چند استان یا حتی چند کشور قرار می‌گیرد.

۲۲- اهمیت نواحی کره زمین را بنویسید.

این نواحی دارای ویژگی‌های طبیعی هستند و بستر زندگی و فعالیت‌های انسان محسوب می‌شوند. جوامع انسانی برای ادامه حیات به نواحی طبیعی وابسته‌اند.

۲۳- نواحی انسانی شامل کدام نواحی است ودرچه بستری شکل می‌گیرد؟

نواحی انسانی شامل نواحی جمعیتی، فرهنگی، اقتصادی و... در بستر نواحی طبیعی شکل می‌گیرند و به وجود می‌آیند.

۲۴- امروزه نواحی طبیعی وانسانی چگونه اداره می‌شوند؟

به طور کلی، امروزه همه نواحی طبیعی یا انسانی جهان تحت مدیریت نهادهای سیاسی یا اداری قرار دارند؛ برای مثال، نهادهایی مانند شوراها، شهرداری‌ها، بخش‌داری‌ها، استان‌داری‌ها، سازمان‌ها و بالاخره حکومت‌ها، مدیریت این نواحی را به دست گرفته‌اند و درباره آنها تصمیم‌گیری می‌کنند و سیاست‌ها و خط‌مشی‌هایی را به کار می‌بندند.

۲۵- چرا شهرها و استان‌ها و کشورها نواحی سیاسی هستند؟

زیرا یک نهاد آنها را اداره و مدیریت می کند. این نواحی با مرزهای قراردادی از نواحی مجاور، متمایز می شوند.

درس سوم

۱- یکی از عوامل مهم پدید آمدن ناحیه..... است.

آب و هوا

۲- عامل پیدایش نواحی آب و هوایی را بنویسید.

ویژگی های آب و هوایی متفاوت موجب می شود که بخش های مختلف سیاره زمین با یکدیگر تفاوت داشته باشند و نواحی آب و هوایی به وجود بیایند.

۳- تفاوت هوا و آب و هوا (اقلیم) را بنویسید.

هوا وضعیت گذرا و موقتی هواکره (اتمسفر) در یک محل در مدت زمانی کوتاه است. برای مثال، می گوییم امروز هوا آفتابی یا ابری است یا امروز هوا سرد است و... اما آب و هوا، شرایط و وضعیت هوای یک ناحیه در مدت زمانی نسبتاً طولانی است. برای مثال، می گوییم اندونزی کشوری گرم و مرطوب است.

۴- نوع آب و هوا چگونه تعیین می شود؟

داده های آماری مربوط به دما، بارش، رطوبت و... را طی سال های طولانی (معمولاً سی سال یا بیشتر) جمع آوری و میانگین آن را محاسبه می کنند.

۵- آب و هواشناسی (اقلیم شناسی) یکی از شاخه های جغرافیای..... است.

طبیعی

۶- چهار محیط اصلی کره زمین را نام ببرید.

هواکره، سنگ کره، آب کره و زیست کره

۷- بیش ترین تغییرات آب وهوایی در لایه به وجود می آید.

وردسپهر (تروپوسفر)

۸- اهمیت هواکره را بیان کنید.

به واسطه هواکره، زیست کره قادر به حیات است. علاوه بر این، هواکره بر روی آب کره و سنگ کره نیز تأثیر می گذارد.

۹- مهم ترین منبع انرژی برای زمین و عامل اصلی به وجود آمدن ویژگی های آب وهوایی در نواحی مختلف زمین..... است.

تابش خورشید

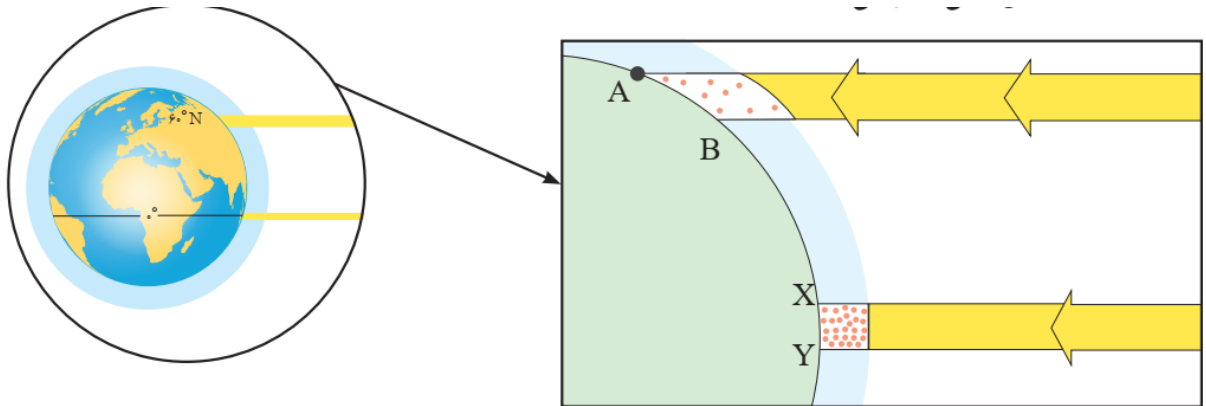
۱۰- تابش خورشید روی کدام عناصر آب وهوایی تأثیر دارد؟

دما، فشار و رطوبت و بارش

۱۱- علت توزیع نامساوی انرژی خورشید در سطح زمین را توضیح دهید.

-زاویه تابش خورشید و میزان پراکندگی آن بر روی زمین یکنواخت نیست

-مایل بودن محور زمین موجب می شود که اشعه خورشید به مناطق استوایی، عمود و نزدیک به عمود بتابد و زاویه تابش به سمت قطب مایل و مایل تر شود.

۱۲- مقدار انرژی خورشیدی در مناطق استوایی ، بسیار (بیشتر- کمتر) از مقداری است که مناطق قطبی جذب می کنند.

بیشتر

۱۳- چرا همه بخش های زمین در مدت زمان مساوی انرژی خورشید دریافت نمی کند؟

- مایل بودن محور زمین بر مدار گردش انتقالی آن به دور خورشید موجب می شود که طی حرکت وضعی و انتقالی، وسعت منطقه روشن و تاریک و طول روز و شب و فصول مختلف سال در نواحی مختلف و در نیمکره شمالی و جنوبی متفاوت باشد.

۱۴- وضعیت دریافت انرژی خورشید در نواحی قطبی را شرح دهید.

نواحی قطبی کم ترین انرژی را دریافت می کنند. آنها حتی در زمستان به مدت چند ماه در تاریکی کامل فرو می روند و انرژی جذب شده از سطح خود را از دست می دهند، بدون آنکه دوباره انرژی به دست بیاورند.

۱۵- نتیجه دریافت نامساوی انرژی خورشید بر سطح زمین چیست؟

مناطق گرم، معتدل و سرد پدید می آید

۱۶- علت گرم بودن نواحی استوایی را بنویسید.

اشعه خورشید در منطقه استوایی در طی سال عمود و نزدیک به عمود می‌تابد. به این ترتیب، نواحی استوایی منبع بزرگ ذخیره گرما و سرچشمه جریان‌های دریایی آب گرم در اقیانوس‌ها هستند.

۱۷- عوامل موثر بر دما را بنویسید.

- عرض جغرافیایی،

- ارتفاع از سطح زمین (به طور متوسط به ازای هر ۱۰۰۰ متر ۶ درجه سانتی‌گراد کاهش دما در لایه ورد سپهر،)

- دوری و نزدیکی به اقیانوس‌ها و دریاها،

- عبور جریان‌های دریایی آب گرم و آب سرد،

- جهت و شیب ناهمواری‌ها

۱۸- چرا هوا بر همه چیز فشار می‌آورد؟

زیرا هوا دارای وزن است و بنابراین، بر همه چیز فشار وارد می‌کند.

۱۹- فشار هوا به وسیله اندازه‌گیری می‌شود.

فشارسنج

۲۰- واحد اندازه‌گیری فشار هوا است.

«هکتوپاسکال»

۲۱- سیکلون چگونه به وجود می‌آید؟

هوای گرم سبک به سوی بالا صعود می‌کند. بنابراین، هوای گرم نسبت به اطراف خود فشار کم‌تری دارد و در نتیجه بر روی منطقه گرم یک مرکز کم فشار (سیکلون) ایجاد می‌شود.

۲۲- در کم فشار (سیکلون) فشار هوا به سمت مرکز ناحیه کم می‌شود یا زیاد؟

کم می شود

۲۳- پرفشار (آنتی سیکلون) چگونه به وجود می آید؟

هوای سرد سنگین است و به سمت پایین یا سطح زمین فرود می آید، در نتیجه بر روی منطقه سرد یک مرکز پرفشار (آنتی سیکلون) پدید می آید.

۲۴- در پرفشار (آنتی سیکلون)، فشار هوا به سمت مرکز ناحیه افزایش می یابد یا کاهش؟

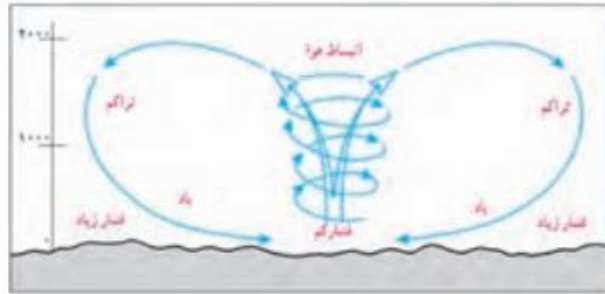
افزایش

۲۵- نحوه به وجود آمدن باد را بنویسید.

هوا همیشه از جایی که فشار بیشتری وجود دارد به سمت جایی که فشار کم تری دارد جریان می یابد و به این ترتیب، باد به وجود می آید.

به عبارت دیگر، هوای گرم و سبک بالا می رود و هوای نسبتاً سرد و سنگین به زیر آن می رود و جانشین آن می شود.

۲۶- توده هوا چیست؟

به حجم وسیعی از هوا که از نظر دما و رطوبت، در سطح افقی تا صدها کیلومتر ویژگی های یکسانی داشته باشد، توده هوا گفته می شود.

۲۷- جبهه چیست؟

جبهه ها مرز بین دو توده هوای مجاورند و آنها را از هم جدا می کنند.

۲۸- منطقه گذار چگونه به وجود می آید؟

وقتی در یک ناحیه دو توده هوای متفاوت در مجاورت یکدیگر قرار بگیرند و به هم برخورد کنند، یک منطقه گذار یا تغییر از نظر دما یا فشار در مرزهای آنها پدید می آید.

۲۹- نتیجه برخورد توده های هوا با یکدیگر چیست؟

ناپایداری هوا و در صورت دارا بودن رطوبت، موجب بارندگی

۳۰- جبهه قطبی در کجا تشکیل می شود؟

بین توده هوای سرد قطب و توده هوای مداری در منطقه معتدله تشکیل می شود.

۳۱- چرا در نواحی استوایی مراکز کم فشار تشکیل می شود؟

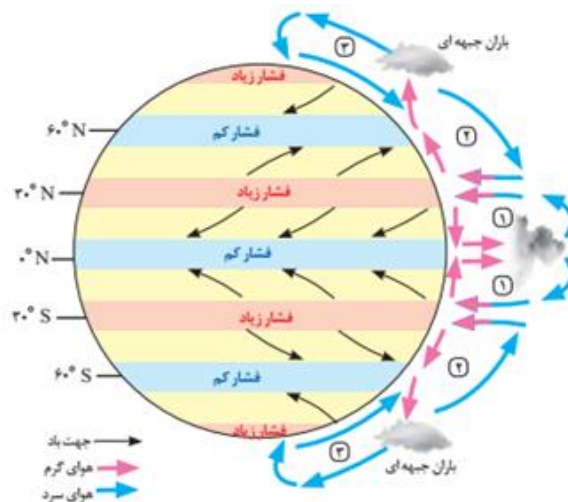
به دلیل زاویه مستقیم تابش و گرمای همیشگی

۳۲- چرا در نواحی قطبی مراکز پر فشار تشکیل می شود؟

به دلیل سردی فوق العاده هوا

۳۳- علل تشکیل مراکز پر فشار در اطراف مدار رأس السرطان و رأس الجدی چیست؟

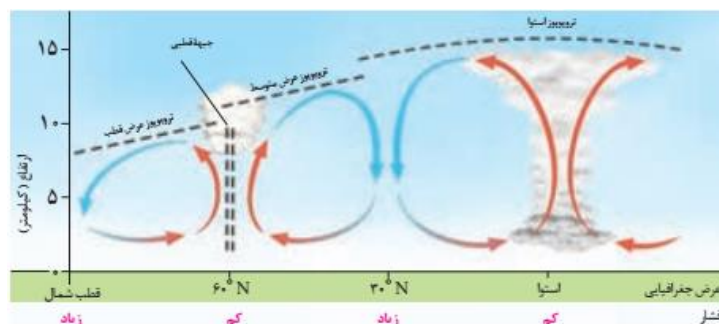
هوای استوایی در منطقه جنب استوایی (اطراف مدار رأس السرطان و رأس الجدی) سرد و سنگین می شود و فرومی نشیند و مراکز فشار را به وجود می آورد.

۳۴- گردش عمومی هوا (علل به وجود آمدن بادهای اصلی در کره زمین) را شرح دهید.

در ناحیه استوایی، هوای گرم به سمت بالا صعود می کند و با بالا رفتن سرد می شود و رطوبت خود را به صورت باران فرو می ریزد. هوای سرد شده در نواحی فوقانی استوا به سمت عرض های بالاتر حرکت می کند و تحت تأثیر نیروی کوریولیس جهت این بادهای منحرف می شود. در منطقه جنب استوایی (اطراف مدار رأس السرطان و رأس الجدی) سرد و سنگین می شود و فرومی نشیند و مراکز فشار زیاد یا پر فشار را به وجود می آورد.

در حوالی عرض جغرافیایی ۶۰ درجه، دوباره بر اثر صعود هوا منطقه فشار کم ایجاد می شود. این منطقه تحت تأثیر توده هوایی است که از سمت قطب به طرف آن حرکت می کند و هوار را به سمت بالا می راند.

۳۵- نواحی پرباران کره زمین را نام ببرید.

نواحی استوایی و آسیای موسمی

۳۶- نواحی کم باران کره زمین را نام ببرید.

برخی نواحی داخلی قاره ها و بیابان ها

۳۷- دو عامل اصلی وقوع بارش در یک ناحیه را بنویسید.

- وجود هوای مرطوب

اقیانوس ها و دریاها و دریاچه ها منبع عمده رطوبت هوا هستند. بنابراین، نواحی، هرچه از اقیانوس ها و دریاها دورتر باشند رطوبت آنها کم تر و خشکی هوای شان بیشتر است.

- عامل صعود

توده هوای مرطوب باید تا ارتفاع معینی بالا برود و سرد شود تا به نقطه اشباع برسد و پس از تشکیل ابر، ببارد.

۳۸- انواع بارش (مکانیسم ایجاد بارش) را نام ببرید.

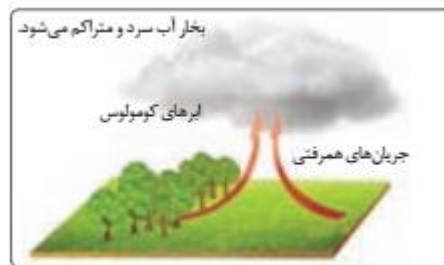
- بارندگی همرفتی

-بارندگی جبهه های (سیکلونی)

-بارندگی کوهستانی (ناهمواری)

۳۹- نحوه ایجاد باران در عامل همرفتی را توضیح دهید.

در این نوع بارندگی، توده هوا از هوای مجاور خود گرم تر می شود؛ همراه با بالا رفتن، دمای آن پایین می آید و ابر تشکیل می شود و بارندگی صورت می گیرد. بارش های بهاری بیشتر از این نوع اند.

۴۰- بارندگی جبهه ای یا سیکلونی در کجا ها به وجود می آید؟

این نوع بارندگی بیشتر در محل جبهه ها به وجود می آید؛ جایی که توده های هوا با یکدیگر برخورد می کنند.

۴۱- نحوه ایجاد بارندگی در عامل کوهستانی (ناهمواری) را توضیح دهید.

در این نوع بارندگی، نواحی مرتفع و کوهستان ها با توجه به شکل و جهتی که دارند، مانع آن می شوند که توده هوای مرطوب به طور افقی حرکت کند.

در نتیجه، توده هوا در امتداد دامنه کوه به طرف قله بالا می رود و هنگام صعود، دمای آن کاهش می یابد و دیگر نمی تواند رطوبت را در خود نگه دارد و بنابراین، موجب بارش می شود.

۴۲- معروف ترین طبقه بندی آب و هوایی چیست؟

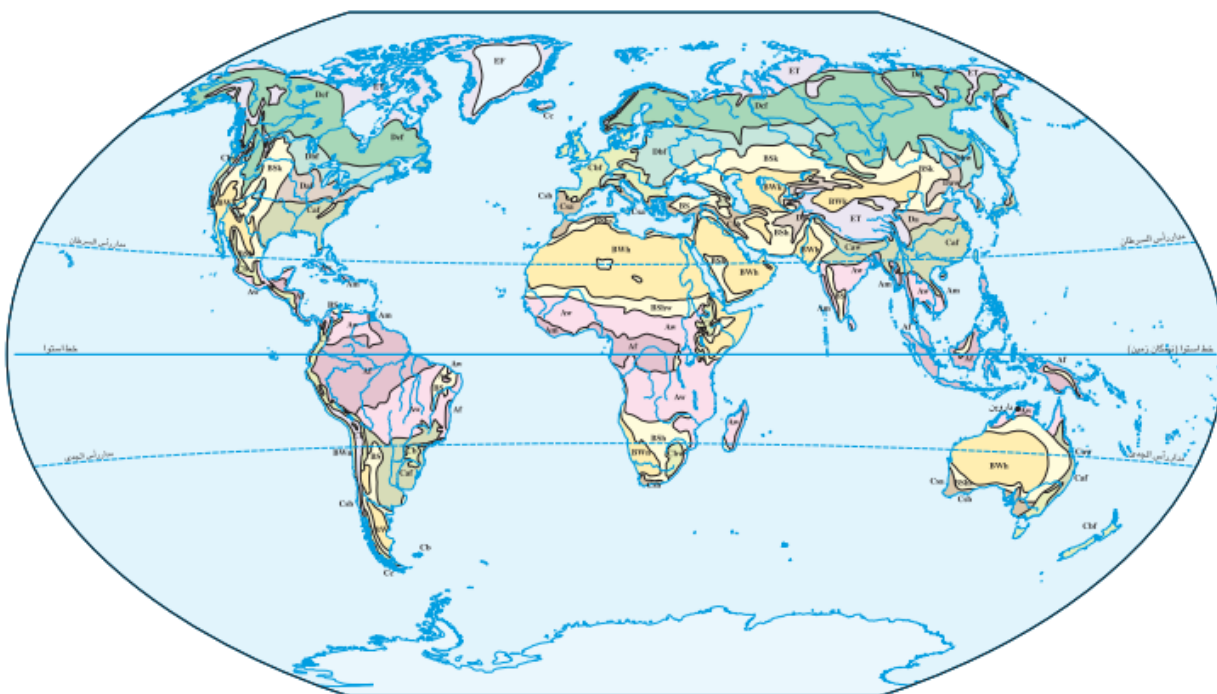
طبقه بندی «کوپن»

۴۳- سه معیار اصلی در طبقه بندی کوپن را نام ببرید.

بارش، دما و پوشش گیاهی

۴۴- پنج گروه اصلی آب و هوا بر طبق تقسیم بندی کوپن را بنویسید.

پوشش گیاهی	بارش	دما	نام آب و هوا	علامت آب و هوا
مناسب برای جنگل های بارانی استوایی	بارش در تمام سال	هیچ ماهی سردتر از $+18^{\circ}\text{C}$ نیست.	استوایی (گرم و مرطوب)	A
نامناسب برای رویش گیاه	کمبود بارش	اختلاف دما زیاد است.	خشک	B
مناسب برای جنگل های خزان دار	بارش در دوره سرد سال بیشتر از دوره گرم	سردترین ماه بین $+18^{\circ}\text{C}$ تا -3°C است.	معتدل	C
مناسب برای جنگل های مخروطی سردسیری	بارش تابستان بیشتر از زمستان	سردترین ماه زیر -3°C است.	سرد	D
نامناسب برای رویش گیاه	کمبود بارش	هیچ ماهی بیش از 10°C نیست.	بسیار سرد (قطبی)	E

نقشه تقسیم بندی آب و هوای جهان - کوپن

A		B		C		D		E	
Aw As	سولایا	BS	نیمه بیابانی	Cb Cc	مرطوب جنب استوایی	Dc Dd	جنب قطبی	EF	یخ بندان
AfAm	مرطوب استوایی	BW	بیابانی	Ca	الیانوسی	Db	قاره ای مرطوب تا استخوان سبز	ET	توندرا
				Cs	مدیترانه ای	Da	قاره ای مرطوب تا استخوان گرم		

۴۵- ویژگی های بیابان هارا بنویسید.

مناطق خشک مناطقی هستند که کمبود بارش دارند. به علاوه، بارندگی در این مناطق نامنظم است؛ به طوری که ممکن است چند سال هیچ بارشی صورت نگیرد و یا منطقه به طور ناگهانی با رگبارهای کوتاه مدت مواجه شود. در بیابان ها میزان پوشش گیاهی ضعیف است.

۴۶- دو ویژگی بیابان را بنویسید.

کمبود بارش و تبخیر زیاد

۴۷- بیابان های گرم در کدام مناطق قرار دارند؟

ر نواحی مجاور مدار رأس السرطان و رأس الجدی

۴۸- گرم ترین نواحی جهان را نام ببرید.

دره مرگ در کالیفرنیا و در سال ۱۹۹۲ دمای ۵۸ درجه سانتی گراد برای العزیزیه واقع در کشور لیبی در صحرای بزرگ افریقا به عنوان گرم ترین نقاط جهان ثبت شده است. در سال ۲۰۰۹ ماهواره ها دمای ۷۰ درجه سانتی گراد را برای بیابان لوت در ایران به عنوان داغ ترین نقطه زمین ثبت کردند.

۴۹- بیابان های سرد در کدام مناطق قرار دارند؟

در عرض جغرافیایی بالا یا در ارتفاعات زیاد

۵۰- علل ایجاد بیابان ها را بنویسید.

الف) استقرار مراکز پرفشار

ب) دوری از منابع رطوبتی

۵۱- علل کمی بارش در نواحی پرفشار چیست؟

در نواحی پرفشار، فرونشینی هوا مانع صعود هوا و در نتیجه، بارش می شود.

۵۲- علل تشکیل منطقه پرفشار در اطراف مدار راس السرطان و راس الجدی چیست؟

توده های هوا در حوالی مدارهای رأس السرطان و رأس الجدی فرو می نشینند و منطقه پرفشار را به وجود می آورند.

۵۳- کمربند بیابانی کره زمین در اطراف مدارهای در سه قاره گسترده شده است.

راس السرطان- راس الجدی

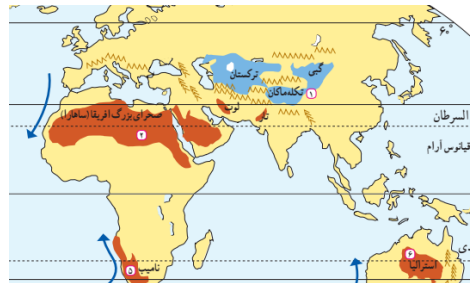
۵۴- علل تشکیل بیابان هایی مانند آتاکاما و نامیب چیست؟

وجود مرکز پرفشار و صعود نکردن هوا و تشدید آن توسط جریان های آب سرد ساحلی

۵۵- علل ایجاد بیابان هایی مانند تکه ماکان و گبی را بنویسید.

برخی نواحی به علت دوری از دریاها و منابع رطوبتی و هم چنین قرار گرفتن در پشت کوه ها که از رسیدن توده هوای مرطوب به آنها جلوگیری می کند، با خشکی هوا مواجه می شوند؛ مانند بیابان گبی یا تکه ماکان.

۵۶- در نقشه جهان نما بیابان های گبی، صحرای بزرگ افریقا، آتاکاما و نامیب را مشخص کنید.

درس ۴

۱- سنگ کره (لیتوسفر) چیست؟

سنگ کره بخش خارجی زمین است که حالت جامد دارد و از سنگ و خاک تشکیل شده است. این بخش شامل قاره ها و کف و بستر دریاها و اقیانوس هاست.

۲- چهار ناهمواری اصلی و عمده سطح زمین را نام ببرید.

فلات- کوه - رشته کوه- تپه

۳- فلات چیست؟

فلات ها، سرزمین های مرتفع و نسبتاً همواری هستند که در کوهستان ها محصور بوده و کناره های آن ها با شیب تند به نواحی پست متصل می شود. برخی فلات ها وسیع و برخی کم وسعت اند.

۴- کوه و رشته کوه را تعریف کنید.

کوه ناهمواری برجسته و مرتفعی است که معمولاً دامنه های تند و قله برجسته دارد. مجموعه ای از کوه ها که به شکل نواری در کناره هم قرار گرفته اند، رشته کوه را به وجود می آورند؛ مانند رشته کوه های عظیم هیمالیا، آندها، راکی، آلپ، البرز و زاگرس.

۵- فلات و کوه را باهم مقایسه کنید.

فلات ها و کوه ها هر دو مرتفع اند اما کوه دارای قله است و هرچه به سمت نوک آن می رویم، باریک تر می شود اما فلات مرتفع و نسبتاً مسطح است.

۶- تپه را تعریف کنید.

تپه ها نسبت به کوه ها ارتفاع کم تری دارند اما از نواحی پیرامون خود بلندترند.

۷- چگونگی محاسبه ارتفاع کوه ها و تپه ها را توضیح دهید.

ارتفاع کوه ها و تپه ها و سایر عوارض سطح زمین را نسبت به سطح دریا (سطح متوسط آب های آزاد) محاسبه می کنند.

۸- میزان ارتفاع کوه ها و تپه ها را بنویسید.

در برخی منابع، ارتفاع کوه ها بیش تر از ۶۰۰ متر (حدود ۲۰۰ پا) و تپه ها کمتر از ۶۰۰ متر در نظر گرفته شده است. در برخی منابع دیگر، ارتفاع تپه ها ۲۰۰ تا ۳۰۰ متر ذکر شده است.

۹- دشت را تعریف کنید.

دشت ها سرزمین هایی پست و نسبتاً هموارند که در میان کوه ها یا در کنار سواحل و یا میان فلات ها و کف دره ها قرار گرفته اند.

۱۰- اهمیت دشت را بنویسید.

دشت هانواحی عمده سکونت، زندگی و فعالیت انسان ها را تشکیل می دهند.

۱۱- چرا اشکال مختلف ناهمواری در سطح زمین پدید می آید؟

عوامل درونی که موجب پیدایش کوه ها می شوند و عوامل بیرونی که در اثر آن ناهواری ها دچار فرسایش می شوند.

۱۲- بر طبق نظریه زمین ساخت ورقه ای یا صفحه ای چگونه ایجاد شده اند؟

پوسته زمین به قطعات بزرگی تقسیم شده است. این ورقه ها (پوسته و گوشته فوقانی) روی بخش خمیری شکل گوشته به آرامی حرکت می کنند.

ورقه ها از هم دور یا به هم نزدیک می شوند، به هم برخورد می کنند و یا در امتداد هم می لغزند. نتایج حرکت این ورقه ها طی میلیون ها سال، ایجاد چین خوردگی ها، رشته کوه ها، شکست ها (گسلها) و شکاف ها) و پیدایش کوه های آتشفشانی است.

۱۳- مهم ترین عوامل تغییر چهره زمین چیست؟

هوازگی و فرسایش

۱۴- هوازگی را تعریف کنید.

هوازگی عبارت است از فرایندی که طی آن، سنگ ها خرد و متلاشی و تجزیه می شوند.

۱۵- هوازدگی شیمیایی را تعریف کنید.

در هوازدگی شیمیایی، ساختمان کانی ها و ترکیب شیمیایی سنگ ها نیز تغییر می کند.

۱۶- عوامل مهم هوازدگی شیمیایی را نام ببرید.

اکسیژن و رطوبت

۱۷- هوازدگی زیستی را تعریف کنید.

فعالیت های موجودات زنده، یعنی گیاهان و جانوران، موجب تغییرات فیزیکی و شیمیایی در سنگ ها می شود؛ برای مثال، رشد ریشه درختان یا ایجاد حفره های زیرزمینی توسط جانداران حفره، مانند موش ها و موربانه ها، باعث خرد شدن سنگ ها می شود.

۱۸- سرعت هوازدگی در سنگ ها به چه عواملی بستگی دارد؟

جنس سنگ ها، نوع آب و هوا و زمان

۱۹- فرسایش را تعریف کنید.

فرسایش عبارت است از جدا شدن ذرات سنگ و خاک از بستر خود و جابه جایی آنها توسط عوامل مختلف چون آب و باد

۲۰- سه مرحله فرسایش را نام ببرید.

۱- کنده شدن مواد از جای خود (حفره)، ۲- انتقال و ۳- رسوب گذاری یا انباشته شدن مواد در مکان های دیگر

۲۱- عوامل فرسایش را نام ببرید.

آب های جاری- یخچال ها- باد- امواج دریا- انسان

۲۲- نقش رودها در فرسایش کره زمین را بنویسید.

رودها به طور مداوم در حال حرکت بر سطح زمین اند. آنها ذرات کوچک و بزرگ را از بستر و کناره های خود جدا می کنند و به مکان های دیگر انتقال می دهند. این مواد در جاهایی که سرعت رود کم می شود، روی هم انباشته می شوند.

بر اثر طغیان رودها و وقوع سیلاب ها نیز حجم عظیمی از رسوبات جابه جا و در زمین های پیرامون پخش می شود.

۲۳- نقش یخچال هارا در فرسایش کره زمین را بنویسید.

یخچال ها توده های بزرگ یخ هستند که بر اثر انباشته و فشرده شدن برف طی هزاران سال در نواحی قطبی یا بسیار سرد به وجود آمده اند و بر اثر نیروی جاذبه، به آرامی از نواحی بلند به سمت نواحی پست تر حرکت می کنند. یخچال ها، در مسیر خود سنگ ها را از جا می کنند و با خود می برند.

۲۴- نقش بادرا در فرسایش کره زمین را بنویسید.

باد به ویژه در بیابان ها، موادی چون خاک و ماسه و شن را از زمین می کنند و تا مسافت های دور می برد. بادها ذرات ماسه را به سطوح مختلف سنگ ها می کوبند و آن ها را می ساینند.

۲۵- نقش امواج دریا را در فرسایش کره زمین را بنویسید.

نواحی ساحلی به طور دائم در معرض هجوم و سایش امواج دریا قرار دارند. در زمان هایی که دریا طوفانی است، گاهی صخره ها و کناره های ساحل با سنگینی چند تن آب روبه رو می شوند. جریان های دریایی اقیانوس ها نیز رسوبات را با خود حمل و در مکان های مختلف رسوبگذاری می کنند.

۲۶- نقش انسان و فعالیت های انسان را در فرسایش کره زمین را بنویسید.

فعالیت های انسان در بهره برداری از محیط طبیعی موجب تغییر پوسته زمین و کندن و حمل و جابه جایی سنگ ها و خاک ها در مکان های مختلف می شود؛ برای مثال، حفر معدن و تونل، ایجاد جاده ها،

ساختن سدها و منحرف کردن مسیر رودها، شخم زدن زمین و از بین بردن پوشش گیاهی، تغییرات زیادی در پوسته زمین ایجاد می کنند.

۲۷- عوامل پیدایش و تغییر کوه ها را بنویسید.

فعالیت های مربوط به تکتونیک ورقه ای از طریق ایجاد چین خوردگی ها، گسل ها یا بالا آمدن مواد مذاب و شکل گیری آتشفشان، کوه ها را به وجود می آورند. سپس، هوازدگی و فرسایش کوه ها را تغییر می دهند.

۲۸- عوامل مهم هوازدگی فیزیکی در کوهستان ها را بنویسید.

تغییرات دمای شب و روز و یخ بستن آب در شکاف ها و درزها

۲۹- دو عامل مهم فرسایش در کوهستان ها را بنویسید.

آب های جاری و یخچال ها

۳۰- دره های V شکل چیست؟

دره های V شکل معمولاً بر اثر جریان آب رودها و فرسایش آبی، شکل می گیرند و علت این که آن ها را با حرف V نام گذاری کرده اند این است که دامنه های تنگ و پرشیب دارند.

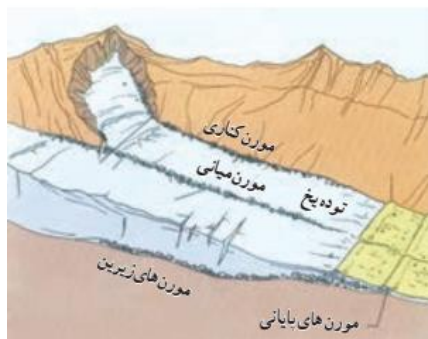

۳۱- نحوه پیدایش یخچال های کوهستانی را بنویسید.

در برخی کوهستان ها برف و یخ دائمی وجود دارد. وقتی بارش برف بیش از میزان ذوب آن در سال باشد، برف های اضافی طی سالیان دراز انباشته و متراکم می شوند و ضخامت آنها افزایش می یابد و یخچال ها را پدید می آورند.

۳۲- مورن یا یخ رفت را تعریف کنید.

به سنگ ها و رسوباتی که یخچال ها با خود حمل می کنند، «مورن یا یخ رفت» می گویند.

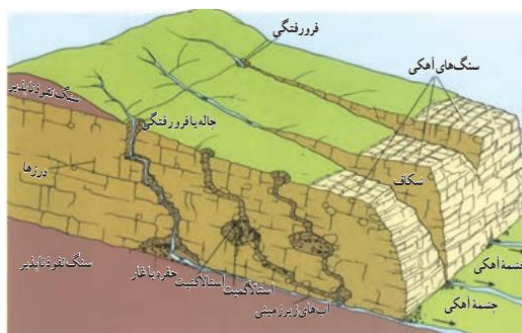

۳۳- علل تشکیل دره های U شکل چیست؟

دره های U شکل معمولاً بر اثر فرسایش یخچالی طی هزاران سال پدید آمده اند.

۳۴- اشکال «کارستی» (Karstic) چیست؟

در برخی نواحی کوهستانی ای که سنگ ها قابلیت حل شدن در آب را داشته باشند، مانند سنگ های آهکی و نظایر آن، آب های جاری با نفوذ به زیرزمین از طریق درزها و شکاف ها و حل کردن سنگ ها در خود، پدیده های فرسایشی چون غارهای طبیعی و چشمه های آهکی پدید می آورند که در اصطلاح به آنها اشکال «کارستی» (Karstic) گفته می شود.

۳۵- معنی کارست و نقش آن در انحلال بعضی سنگ ها را توضیح دهید.

طور کلی، «کارست» پدیده خوردگی و انحلال سنگ های آهکی است. آب هایی که با دی اکسید کربن و هوا ترکیب می شوند، اسید کربنیک تولید می کنند و با حل کردن آهک و گچ در خود می توانند موجب خوردگی و انحلال سنگ ها شوند.

۳۶- مهمترین اشکال کارستی در ایران را نام ببرید.

اشکال کارستی به ویژه در کوه های زاگرس زیاد است و همچنین غارهای علی صدر همدان و کتله خور زنجان.

۳۷- عامل مهم فرسایش در مناطق خشک و بیابانی..... است.

باد

۳۸- علل شدید بودن فرسایش بادی در بیابان ها را بنویسید.

آب و هوایی خشک، وزش بادهای شدید، وجود خاک های نرم و فقر پوشش گیاهی

۳۹- اشکال فرسایش در بیابان ها، ناشی از دو فرایند.....و.....است.

«کاوشی» و «تراکمی»

۴۰- اشکال کاوشی چیست؟

این نوع فرسایش بیشتر حاصل کنده شدن ذرات از یک مکان و انتقال آنها به مکان های دیگر است.

۴۱- دشت ریگی (رگ) یا سنگ فرش بیابان چیست؟

وقتی در زمین های پوشیده از ماسه های ریز، شن و سنگ های ریز و درشت، باد ماسه های ریز را با خود می برد، در طول زمان، سنگ های درشت بر جای می مانند و سطوحی پر از قلوه سنگ هابه وجود می آورند که به آن سنگ فرش بیابانی نیز می گویند.

۴۲- چاله های بادی چگونه در بیابان ها به وجود می آیند؟

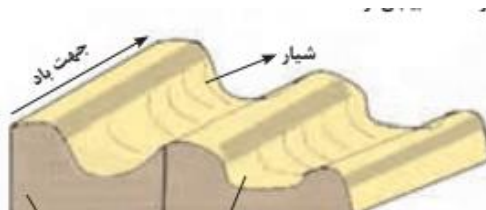
در نواحی دارای ماسه های ریز، و به ویژه فاقد پوشش گیاهی، بادذرات را از محل خود جابه جا می کند و به تدریج حفره ها یا چاله هایی وسیع پدید می آورد.

۴۳- فرسایش بادی چگونه کند و یا متوقف می شود؟

اگر در اثر برخورد با آب های زیرزمینی، رطوبت و چسبندگی در دانه ها به وجود بیاید، فرسایش بادی کند و سپس متوقف می شود.

۴۴- کلوت (یاردانگ) چیست؟

کلوت یا یاردانگ در رسوبات نرم به جامانده از دریاچه های قدیم پدید می آید. طی میلیون ها سال، باد شیارهایی موازی و U شکل در این رسوبات ایجاد می کند.

۴۵- کلوت ها که حاصل فرسایش هستند.....

بادی-آبی

۴۶- در کدام کشورها کلوت ها وجود دارند؟

ایالات متحده امریکا، مصر، چین و ایران

۴۷- گرزدیو و ستون های سنگی چیست؟

گاهی باد مواد نرمی را که در زیر یا لبه تخته سنگ ها قرار گرفته اند، تخریب می کند و با خود می برد و بخش های سخت و مقاوم را باقی می گذارد. در نتیجه، ستون هایی سنگی به شکل قارچ یا سایر اشکال به وجود می آیند که به آنها گرزدیو، دودکش جن می گویند.

۴۸- اشکال تراکمی دریابان ها چیست؟

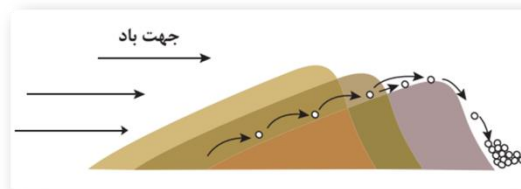
این فرسایش حاصل انباشته شدن ذرات توسط باد در یک مکان است.

۴۹- نحوه تشکیل تلماسه ها را بنویسید.

تپه های ماسه ای یا تلماسه بر اثر وزش باد و جابه جاشدن ماسه و شن پدید می آیند، ماسه هایی که به وسیله باد در سطح زمین حرکت می کنند، اگر به موانعی مثل گیاهان و بوته های خار یا قطعات سنگ و نظایر آن برخورد کنند و متوقف شوند یا سرعت باد در منطقه کاهش یابد، روی هم انباشته می شوند و سرانجام تلماسه ها یا تپه های ماسه ای را تشکیل می دهند.

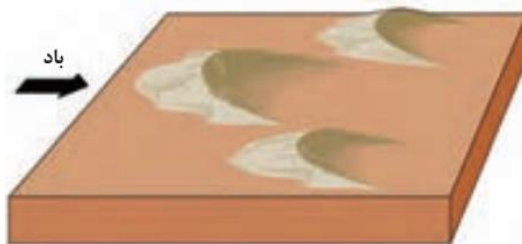
۵۰- تلماسه ها چگونه حرکت می کنند؟

برخی تلماسه ها می توانند طی یک سال ۱۰ تا ۲۰ متر در جهت وزش باد حرکت کنند. با وزش باد، ماسه رو به باد به طرف بالا رانده می شوند و پس از رسیدن به قله، در دامنه پشتی فرود می آیند و همان جا انباشته می شوند.

۵۱- برخان چیست؟

برخان ها تپه های ماسه ای هلالی شکل و منفردی هستند که دو زائده یا بازو در جهت باد دارند. بلندی بعضی از برخان ها در دشت لوت به ۴۰ متر نیز می رسد.

۵۲- تعریف ساحل را بنویسید.

ساحل یا کرانه، منطقه تماس خشکی و دریاست.

۵۳- انواع ساحل را نام ببرید.

سواحل پست و ماسه ای و سواحل صخره ای

۵۴- عوامل فرسایش در مناطق ساحلی را بنویسید.

مناطق ساحلی به طور مداوم تحت تأثیر امواج دریا، جزر و مد و باد قرار می گیرند.

۵۵- فرسایش سنگ ها در مناطق ساحلی چگونه انجام می شود؟

بادهایی که بر سطح اقیانوس ها و دریاها می وزند، امواج را به وجود می آورند. نیروی امواج، به ویژه زمانی که دریا توفانی باشد، زیاد است. علاوه بر امواج، انحلال سنگ های آهکی سواحل در آب دریا و نفوذ آب به شکاف ها و درزهای این نوع سنگ ها موجب فرسایش می شوند و اشکال خاصی را در سواحل پدید می آورند.

۵۶- اشکال فرسایش کاوشی در سواحل صخره ای دریا را نام ببرید.

ستون های سنگی دریایی، غارها و طاق های دریایی

۵۷- مهمترین اشکال فرسایشی تراکمی در سواحل را نام ببرید.

آب سنگ ها و جزایر مرجانی، باتلاق هاو زبانه یا دماغه ماسه ای

درس ۵

۱- بوم سازگان (اکوسیستم) را تعریف کنید.

مجموعه ای از موجودات زنده که با یکدیگر و با محیطی که در آن زندگی می کنند، در ارتباط و تعامل اند.

۲- دو بخش بوم سازگان را نام ببرید.

بخش زنده شامل تولیدکنندگان (گیاهان) - گیاه خواران - گوشتخواران ،

تجزیه کنندگان (باکتری ها و)

بخش غیرزنده شامل سنگ ، خاک، هوا ، آب و ...

۳- نقش گیاهان در بوم سازگان را بنویسید.

گیاهان تنها موجودات زنده تولیدکننده در یک بوم سازگان هستند؛ زیرا می توانند با عمل نورساخت (فتوسنتز)، غذا بسازند و به این ترتیب حیات دیگر موجودات زنده به آنها وابسته است.

۴- زیست بوم را تعریف کنید.

زیست بوم از تعدادی بوم سازگان تشکیل شده است و وسعت زیادی دارد.

۵- چگونه زیست بوم ها، نواحی مختلف را به وجود آورده اند؟

زیست بوم ها نواحی وسیع جغرافیایی هستند که در آنها انواع خاص و مشابهی از گیاهان و جانوران زندگی می کنند و به همین سبب، یک ناحیه را به وجود می آورند که از سایر نواحی متمایزی شود؛ مانند زیست بوم توندرا یا زیست بوم جنگل های بارانی استوایی.

۶- نوع هر زیست بوم و ویژگی های آن به چه عواملی بستگی دارد؟

موقعیت جغرافیایی،

شرایط آب و هوایی (دما، تبخیر، بارش)

شکل ناهمواری ها

ارتفاع از سطح زمین

جنس خاک ها

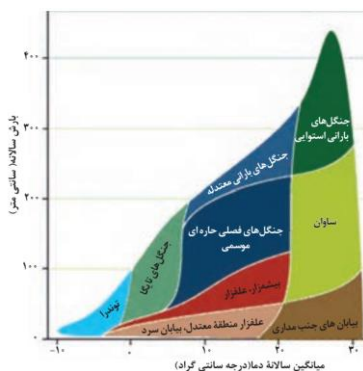
از آن جا که این عوامل در سطح زمین یکنواخت نیستند و متفاوت اند، زیست بوم های متنوعی پدید آمده است.

۷- موضوع جغرافیای زیستی چیست؟

مطالعه زیست بوم ها، یکی از موضوعات رشته «جغرافیای زیستی» است.

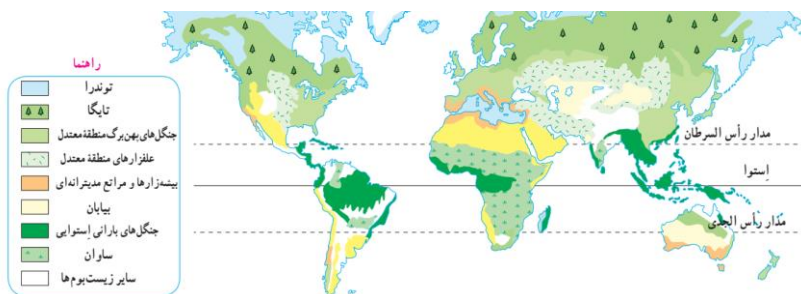
۸- دو عامل اصلی وایتگر در طبقه بندی بوم سازگان را نام ببرید.

بارش و دما

۹- طبقه بندی زیست بوم ها بر اساس نظر گودی را توضیح دهید.

وی در این طبقه بندی، زیست بوم ها را به هشت زیست بوم تقسیم کرده است.

۱۰- روش های جدید طبقه بندی زیست بوم ها را توضیح دهید.

در روش های جدید، یکی از معیارهای مورد استفاده برای تمایز زیست بوم ها از یکدیگر «میزان تولید ماده آلی» و سرعت رشد گیاهان هر زیست بوم است.

۱۱- علل تفاوت میزان تولید ترکیبات آلی و توده زیستی در اکوسیستم ها چیست؟

هرچه سرعت رشد پوشش گیاهی در یک ناحیه بیش تر باشد، میزان تولید ماده آلی در آنجا بیش تر است. انتشار و انرژی خورشید در سطح زمین یکنواخت نیست به همین دلیل، زیست بوم ها از نظر میزان تولید ترکیبات آلی و توده زیستی که از آنها حاصل می شود، تفاوت دارند.

۱۲- میزان تولید مواد آلی گیاهان در زیست بوم ها چقدر است؟

میزان تولید مواد آلی گیاهان را می توان اندازه گیری کرد. انرژی دریافتی روزانه در مناطق نزدیک قطبی حدود ۱۰۰ کالری در سانتی مترمربع است؛ در حالی که در مناطق معتدله حدود ۴۰۰ کالری و در مناطق استوایی ۸۰۰ کالری در سانتی مترمربع است.

۱۳- چرا ناهمواری ها و ارتفاعات نیز در پراکندگی پوشش گیاهی و زندگی جانوری نواحی تأثیری گذارند؟

علاوه بر عوامل آب و هوایی و خاک، نوع ناهمواری ها و ارتفاعات نیز در پراکندگی پوشش گیاهی و زندگی جانوری نواحی تأثیری گذارند؛ زیرا گیاهان و جانوران در ارتفاع معینی قادر به زیستن هستند.

۱۴- قابلیت های نواحی بیابانی را بنویسید.

-گردشگری

-معادن (برای مثال بوکسیت در بیابان (استرالیا، فسفات در صحرای بزرگ افریقا، الماس در کالاهاری، مس در بیابان آتاکاما و نفت در عربستان

-انرژی-ساعت های آفتابی زیاد و شدت تابش انرژی خورشیدی

مناسب برای تحقیقات نجومی و صنایع هوافضا (به دلیل آسمان صاف و بدون ابر)

۱۵- محدودیت های نواحی بیابانی را بنویسید.

-کمبود آب و خاک برای کشاورزی

--شرایط نامناسب برای سکونت و فعالیت انسان مانند سرما یا گرمای شدید هوا، خشکی هوا، کمبود آب و دشواری آمد و شد و راه سازی به دلیل پوشش وسیع ماسه ای

-حرکت ماسه های روان و فرسایش خاک

۱۶- بیابان زایی یا بیابانی شدن چیست؟

بیابانی شدن (بیابان زایی) یکی از نگرانی های جوامع امروز است. بیابانی شدن یعنی گسترش بیابانها و تبدیل مناطق بیش تری به بیابان.

۱۷- مهم ترین عوامل بیابانی شدن را بنویسید.

-خشکسالی و گرم شدن هوا و کاهش بارندگی،

-حفر چاه های عمیق و نیمه عمیق در مناطق خشک و استفاده بی رویه از آب های زیرزمینی،

-از بین رفتن پوشش گیاهی؛ برای مثال کندن بوته ها و علف ها برای تأمین سوخت ساکنان حاشیه بیابان ها.

۱۸- روش ها و راهکارهای پیش گیری از گسترش بیابان ها (بیابان زدایی) را بنویسید.

- کاشت گیاهان سازگار و مقاوم با نواحی خشک مانند بنه و کُنار، اکالیپتوس و افاقیا؛

- مقابله با برداشت بی رویه از آب های زیرزمینی و چرای بی رویه دام ها؛

- مالچ پاشی روی ماسه ها برای تثبیت آنها و جلوگیری از حرکت شان.

۱۹- قابلیت های نواحی ساحلی را بنویسید.

ماهگیری و فعالیت ها و مشاغل وابسته به صید آبزیان

فعالیت های بازرگانی و بنادر و مشاغل وابسته به آن

گردشگری (استراحت، تفریح و ورزش های آبی)

انرژی حاصل از امواج و جزر و مد

۲۰- مهم ترین عواملی که سواحل را تهدید می کنند را بنویسید.

بالا آمدن سطح آب دریا و آلودگی

۲۱- بالا آمدن سطح آب دریاها چگونه سواحل را تهدید می کند؟

تغییرات آب و هوایی و گرم شدن کره زمین موجب آن می شود که سطح آب دریاها بالا بیاید. هم چنین، وقوع توفان ها، هاریکن، و سونامی (زمین لرزه دریایی) موجب هجوم امواج به ساحل و تخریب تأسیسات ساحلی می شود. در این صورت، ساکنان نواحی ساحلی باید تأسیسات را به نواحی عقب تر منتقل کنند. این کار برای آن ها هزینه زیادی دارد.

۲۲- عوامل آلودگی که سواحل را تهدید می کند را بنویسید.

آلودگی های ناشی از عبور و مرور کشتیهای نفت کش، تخلیه پسابهای صنعتی کارخانه ها و فاضلاب های شهری، که به طور مستقیم از طریق رودها به دریا تخلیه می شوند، هم چنین تجمع گردشگران در نواحی ساحلی موجب تولید انبوه زباله و انواع آلودگی ها در سواحل شده است.

۲۳- تنوع زیستی نواحی ساحلی را شرح دهید.

ناحیه ساحلی محل تلاقی زیست بوم خشکی و دریایی است. این ناحیه زندگی گیاهی و جانوری متنوع و خاص خود را دارد و گیاهان خشکی و آبی، انواع ماهیان، مرجان ها و نرم تنان، پرندگان و حشرات و سخت پوستان را که در جزایر، آبها و سواحل زندگی می کنند، در برمی گیرد.

۲۴- علل به خطر افتادن تنوع زیستی نواحی ساحلی را بنویسید.

به طور کلی، این تنوع زیستی در اثر تمرکز زیاد جمعیت در سواحل و فعالیت های انسانی در معرض خطر قرار گرفته است.

۲۵- راهکارهای حفاظت از نواحی ساحلی را بنویسید.

— حفاظت از سواحل در مقابل بالا آمدن آب و کاهش انرژی امواج با نصب و احداث انواع حفاظ های عمودی، موج شکن و دیواره های دریایی و نظایر آن؛

— حفاظت از تپه های ماسه ای ساحلی، تثبیت تپه های ماسه ای از طریق کشت گیاهان سازگار با محیط روی آن ها، انتقال ماسه از نواحی دیگر به ساحل و ایجاد تپه های ماسه ای مصنوعی؛

— پاک سازی سواحل از انواع آلودگی ها، تدوین مقررات و قوانین و نظارت بر فعالیتهای گردشگری و سایر فعالیت ها؛

— زهکشی اراضی ساحلی (خارج کردن آب از آنها)

۲۶- قابلیت های نواحی کوهستانی را بنویسید.

-تنوع زیستی گیاهی و جانوری

- تأمین منابع آب شیرین (رودها و چشمه ها) برای دشت ها و نواحی پایکوهی

-دامنه های مناسب برای پرورش دام و رمه گردانی

-جاذبه های گردشگری چشم اندازهای زیبا، هوای تمیز و معتدل، امکان کوه نوردی و ورزش های زمستانی چشمه های آب گرم

-معادن

۲۷- محدودیت های نواحی کوهستانی را بنویسید.

-شرایط سخت طبیعی مانند سرمای شدید به ویژه در شب ها، کاهش اکسیژن و مشکلات تنفسی؛

-مشکل بودن حمل و نقل و احداث راه ها، خطرات برف و یخ بندان؛

-منطبق بودن اغلب نواحی کوهستانی جوان بر گسل های فعال و وجود خطر زمین لرزه، آتش فشان های فعال و لغزش دامنه ها؛

-شیب زمین و محدودیت خاک، که خانه سازی و فعالیت های کشاورزی را با مشکل مواجه می کند.

۲۸- مشکلات محیط زیست در نواحی کوهستانی را بنویسید.

-تغییرات آب و هوایی و ذوب شدن یخچال ها،

-از بین رفتن پوشش گیاهی دامنه ها به سبب ساخت و سازهای غیراصولی مسکونی و تأسیسات - گردشگری و تفریحی،

-چرای بی رویه دام ها،

-حفر تونل ها و احداث جاده ها

-استخراج معادن

-آلودگی های محیطی مانند زباله و فاضلاب ها

۲۹- راهکارهای حفاظت از محیط های کوهستانی را بنویسید.

-کشت گیاهان بر روی دامنه ها برای جلوگیری از فرسایش خاک،

-حفاظت از تنوع زیستی و حیات وحش

-پاک سازی کوهستان ها از آلودگی ها

-جلوگیری از به هدر رفتن آب

-تدوین قوانین و مقررات برای فعالیت های گوناگون انسان در کوهستان

افزایش آگاهی عمومی در زمینه مراقبت از محیط کوهستان

درس ۶

۱- تعریف زبان را بنویسید.

زبان نظامی از ارتباطات است که در آن، معنی الفاظ را فقط گروه خاصی که در آن مشترک اند، درک می کنند و می فهمند و برای گروه دیگر، معنایی ندارد.

۲- نقش زبان را بنویسید.

زبان از مهم ترین شاخصه ای فرهنگی است و برای افرادی که به آن تکلم می کنند، هویت مشترکی به وجود می آورد.

زبان، همچنین، عنصر اصلی گسترش یک فرهنگ است؛ زیرا انسان ها از طریق آن، اطلاعات، تجربه ها، ارزش ها و آداب و رسوم خود را به دیگران و به نسل بعدی منتقل می کنند.

۳- خانواده های بزرگ زبانی چیست؟

گروه بزرگی از زبان هاست که یک ریشه اصلی دارند؛ برای مثال، مردم انگلستان، اسپانیا، روسیه، هند و ایران به زبان های مختلف صحبت می کنند اما همگی جزء خانواده زبانی هند و اروپایی محسوب می شوند؛ زیرا ریشه مشترک دارند.

۴- سه خانواده زبانی مهم و پرتکلم جهان را نام ببرید.

-خانواده هند و اروپایی

-خانواده چینی تبتی

-خانواده آفرو آسیایی (سامیایی حامیایی)

۵- بزرگ ترین و گسترده ترین گروه زبانی دنیا.....است.

هند و اروپایی

۶- مهمترین زبان ایرانی را نام ببرید.

فارسی پشته تاجیکی لری کردی بلوچی طبری گیلکی تالشی آذری

۷- خانواده چینی تبتی بیشتر در کدام منطقه از جهان سخنگو دارد؟

ناحیه آسیای شرقی

۸- معروف ترین و پرسخنگو ترین زبان خانواده چینی تبتی را بنویسید.

ماندارین چینی

۹- زبان مردم عرب و یهود و زبان مردم شمال آفریقا چیست؟

زبان سامی، زبان مردم عرب و یهود و زبان حامی، زبان بعضی از مردم در شمال آفریقا است.

۱۰- اهمیت زبان عربی و محدوده جغرافیایی آن را بنویسید.

در بین زبان های خانواده آفرو آسیایی، معروف ترین و مهم ترین آنها زبان عربی است که در جنوب غربی آسیا و شمال آفریقا بدان تکلم می کنند.

زبان عربی زبان رسمی حدود بیش از ۲۰ کشور و یکی از زبان های رسمی سازمان ملل متحد است. به علاوه، زبان قرآن است و با آن که قرآن به بسیاری از زبان های دنیا ترجمه شده است، میلیون ها نفر از مسلمانان جهان آن را به زبان اصلی (عربی) می خوانند و می آموزند و به همین دلیل، اهمیت ویژه ای دارد.

۱۱- عوامل گسترش برخی از زبان ها را بنویسید.

عواملی چون جنگ و فتح سرزمین ها، تجارت و مهاجرت مردم از یک ناحیه به نواحی دیگر، موجب گسترش برخی زبان ها و تغییر در نواحی زبانی شده است.

۱۲- نقش «عصراکتشافات جغرافیایی» در تغییر تاریخی الگوهای زبانی جهان را توضیح دهید.

«عصراکتشافات جغرافیایی» یکی از مهم ترین تغییرات تاریخی در الگوهای زبانی جهان در قرن ۱۵ و ۱۶ میلادی معروف به آغاز شد. وقتی اروپاییان با پیشرفت در دریانوردی، سرزمین های نو را کشف کردند، در امریکای شمالی، استرالیا و نیوزیلند، زبانان گلیسی گسترش یافت؛ در مستعمرات آنها در قاره های افریقا، امریکای جنوبی و بخش هایی از آسیا نیز زبان های انگلیسی، اسپانیایی، پرتغالی و فرانسوی رواج پیدا کرد.

۱۳- عامل گسترش زبان انگلیسی را توضیح دهید.

در قرن بیستم و بیست و یکم، با پیشرفت های صنعتی و گسترش ارتباطات، برخی زبان ها مانند انگلیسی در سراسر جهان به کار گرفته شد.

۱۴- اهمیت زبان انگلیسی را بنویسید.

امروزه از زبان انگلیسی در اغلب نرم افزارهای رایانه ای، برای پایش رفت و آمد هواپیماها و کشتی ها، و نیز در متون علمی و تحقیقاتی بین المللی استفاده می شود.

۱۵- علل غلبه بیشتر برخی زبان هادر جهان را بنویسید.

در اثر رشد ارتباطات و فناوری اطلاعات، برخی از زبان ها در جهان غلبه بیش تری پیدا کرده اند.

۱۶- چرا اغلب کشورها سعی می کنند زبان ملی و زبان های محلی خود را حفظ کنند؟

زیرا هویت فرهنگی شان پابرجا بماند.

۱۷- تاثیرات دین را بنویسید.

دین ها بر قوانین اجتماعی، عقاید، رفتارها و ارزش های اخلاقی، آیین ها و مراسم، و همچنین پدیده های قابل مشاهده مانند بناها و آثار هنری تأثیر زیادی دارند و به همین سبب، آثار دین را می توان در نواحی مختلف مشاهده کرد.

۱۸- دو گروه اصلی دین ها را نام ببرید.

الف) ادیان مبتنی بر یکتاپرستی

ب) ادیان مبتنی بر پرستش غیر خدای یگانه

۱۹- ادیان مبتنی بر یکتاپرستی را نام ببرید.

اسلام - مسیحیت - یهود - زرتشت

۲۰- ادیان مبتنی بر پرستش غیر خدای یگانه را نام ببرید.

آنیمیسزم (مذاهب قبیله ای) - هندوئیسم - بودائیسم

۲۱- دو مذهب بزرگ دین اسلام را نام ببرید.

تشیع و تسنن

۲۲- سه مذهب بزرگ دین مسیحیت را نام ببرید.

کاتولیک - پروتستان - ارتدوکس

۲۳- پیروان دین یهود در کدام نواحی هستند؟

بیشتر پیروان دین یهود به صورت پراکنده در شهرها و نواحی بزرگ بازرگانی جهان زندگی می کنند و سرزمین مشخصی ندارند. یکی از مراکز تجمع یهودیان، سرزمین فلسطین اشغالی است که بعد از جنگ جهانی دوم با حمایت دولت های استعماری اشغال شده است.

۲۴- چشم انداز فرهنگی چیست؟

چشم انداز یعنی منظره قابل رؤیت از یک مکان. ساختمان ها و بناها، سبک معماری، نوع سکونتگاه های شهری و روستایی، مزارع، جاده ها، خیابان ها و نظایر آن که در یک چشم انداز مشاهده می شود، شیوه زندگی مردم یک ناحیه را به مشاهده گر نشان می دهد.

۲۵- انسان ها چگونه چشم انداز فرهنگی خلق می کنند؟

انسان ها با تغییراتی که در محیط های طبیعی به وجود می آورند، «چشم اندازهای فرهنگی» خلق می کنند. فرهنگ هر ناحیه، موجب به وجود آمدن چشم اندازهای خاصی در آن ناحیه می شود.

۲۶- نقش مهم دین در خلق چشم انداز های فرهنگی را توضیح دهید.

پیروان یک دین با توجه به باورها و اعتقادات خود، چشم اندازهای خاصی را در قالب معماری، هنر، نقاشی، مجسمه سازی، ایجاد مکان های مقدس و زیارتگاهی به وجود می آورند.

۲۷- علت تقسیم زمین به نواحی فرهنگی توسط جغرافی دانان را بنویسید.

جغرافیدان ها برای مطالعه و شناخت تنوع های فرهنگی، سطح زمین را به نواحی فرهنگی تقسیم کرده اند.

۲۸- معیارهای اصلی جغرافی دانان در تقسیم زمین به نواحی فرهنگی را بنویسید.

دین، زبان، آداب و رسوم، هنر و معماری و نوع فعالیت اقتصادی

۲۹- پدیده پخش یا انتشار را تعریف کنید.

پدیده پخش یا انتشار فرایندی است که طی آن یک موضوع یا پدیده مانند زبان، مذهب، افکار و ایده ها، نوآوری، وسایل و ابزار، لباس، شیوه زندگی و حتی بیماری از یک مکان به سایر مکان ها گسترش می یابد.

۳۰- تأثیرات پخش فرهنگی در زمان های گذشته را توضیح دهید.

پخش فرهنگی از زمان های بسیار کهن وجود داشته است. بسیاری از ابداعات بشر که در تمدن های اولیه شکل گرفته اند، مانند شیوه کشاورزی، خط، ذوب فلزات و تولید سلاح های جنگی، کم کم از ناحیه مبدأ خود به نواحی اطراف گسترش یافته اند.

۳۱- تأثیر داد و ستدها در پخش فرهنگی را بنویسید.

در گذشته، دادوستد میان نواحی نقش مهمی در پدیده پخش فرهنگی داشته است. برای مثال، آمدوشد کاروان ها در مسیر جاده ابریشم موجب گسترش ابداعات، افکار، کالاها و... در سرزمین های مختلف می شد.

۳۲- عوامل مهم در پخش فرهنگی در دنیای امروز چیست؟

در دنیای امروز علاوه بر مهاجرت و دادوستد، گردشگری و جهانگردی، استفاده از انواع رسانه ها (کتاب و مجلات، تلویزیون و اینترنت و...) و انقلاب در فناوری اطلاعات و ارتباطات، نقش مهمی در پخش فرهنگی دارند.

۳۳- انواع پخش و انتشار فرهنگی را بنویسید.

۱- گاهی دو ناحیه فرهنگی به هم خیلی نزدیک اند و پدیده فرهنگی در اثر تماس مستقیم مردم، از ناحیه ای به ناحیه دیگر منتقل می شود؛ مانند ورزش «هاکی» که مبدأ آن کشور کانادا است اما در بین مردم ایالات متحده امریکا و نواحی مرزی آن کشور با کانادا رواج بسیار یافته است.

۲- گاهی پخش و انتشار از یک فرهنگ به فرهنگ های دیگر بدون آن که فرهنگ ها در تماس مستقیم با یکدیگر باشند، اتفاق می افتد. امروزه برخلاف گذشته، با توجه به گسترش رسانه ها، نوع دوم پخش فرهنگی غالب است و رسانه ها نقش عمده ای در تغییر علائق، رفتارها، سبک زندگی روزانه (شیوه لباس پوشیدن، نوع غذا، تفریحات و...) حتی در نواحی دورافتاده دارند.

۳۴- خطر بزرگ یکسان سازی فرهنگ ها توسط فرهنگ کشورهای سلطه گر چیست؟ شرح دهید.

خطری بزرگ برای فرهنگ و هویت ملی و بومی نواحی جهان می باشد.

درس ۷

۱- چهار گروه فعالیت های اقتصادی را نام ببرید و توضیح دهید.

الف - فعالیتهای نوع اول (کشاورزی)

به فعالیتهایی گفته میشود که با استخراج و بهدست آوردن مواد خام یا محصول ازمین یا دریا سروکار دارند؛ مانند زراعت، دامپروری، صید ماهی، جنگل داری و استخراج معدن.

ب - فعالیتهای نوع دوم (صنعت)

شامل فعالیتهایی است که طی آنها منابع و مواد اولیه در کارخانه ها تغییرشکل می یابند و به کالا تبدیل می شوند؛ مانند تولید انواع کالاهایی که در زندگی روزانه از آنها استفاده می کنیم.

پ - فعالیتهای نوع سوم (خدمات)

به فعالیت هایی گفته می شود که در فرایند آنها خدماتی به دیگران ارائه می شود؛ مانند حمل و نقل، بانک داری، امور پزشکی و درمانی، امور آموزشی، قضایی، خرید و فروش، تجارت و مانند آن.

ت - فعالیتهای نوع چهارم:

بخشی از فعالیتهای اقتصادی که فراهم کننده خدمات مربوط به جمع آوری و پردازش اطلاعات و فناوریهای اطلاعاتی و ارتباطی (ICT) و پژوهش و تحقیق و توسعه است.

۲- اهمیت کشاورزی را بیان کنید.

کشاورزی یک فعالیت بسیار مهم اقتصادی است و در تامین غذای بشر نقش مهمی دارد. کشاورزی از گذشته های بسیار دور و شکل گیری اولین سکونتگاه هادر کنار رودها تا امروز، که تقریباً در همه کشورها انجام می شود، اهمیت خود را در زندگی بشر حفظ کرده است.

۳- معیارهای طبقه بندی کشاورزی در جهان را بنویسید.

برای طبقه بندی نواحی کشاورزی در جهان از معیارهای گوناگونی استفاده می شود؛ برای مثال، معیشتی یا تجاری بودن، اندازه و وسعت زمین، مالکیت زمین (شخصی، دولتی، اجاره ای و ..) میزان سرمایه، نیروی انسانی و کاربرد ماشین آلات و فناوری و ...

۴- انواع کشاورزی در جهان را نام ببرید.

الف- کشاورزی معیشتی (غیر تجاری)

ب- کشاورزی تجاری

۵- ویژگی های کشاورزی معیشتی (غیر تجاری) را بنویسید.

تولید محصول یا پرورش دام بیشتر در حد مصرف خانوار کشاورز یا فروش محلی صورت می گیرد و میزان تولید و سود اقتصادی، کم است .

۶- ویژگی های کشاورزی تجاری را بنویسید.

الف- تولید محصول کشاورزی یا پرورش دام به منظور فروش در بازارهای داخلی یا صادرات به کشورهای دیگر و با هدف کسب سود انجام می شود.

ب- در این نوع کشاورزی، معمولاً از فناوری های پیشرفته و ابزارآلاتی مانند تراکتور، کمباین، بذراصلاح شده و کود شیمیایی استفاده می شود.

پ- این نوع کشت به سرمایه بسیار نیاز دارد و میزان تولید محصول نیز در آن زیاد است.

ت- کشاورزی تجاری به دنبال رشد جمعیت در جهان گسترش یافته است و هم در کشورهای پیشرفته و هم در کشورهای کمتر توسعه یافته جهان رواج دارد.

۷- اهمیت غلات را بنویسید.

غلات مانند گندم، برنج، ذرت، جو، چاودار و ارزن نقش مهمی در تأمین غذای مردم جهان دارند. در کشورهای آسیایی و افریقایی بخش عمده غذای مردم را غلات تشکیل می دهد.

۸- مهم ترین نواحی کشت گندم را نام ببرید.

از مهم ترین نواحی کشت غله تجاری در دنیا مزارع وسیع گندم در چین، هند، ایالات متحده امریکا، روسیه، کانادا، فرانسه و استرالیا است. این کشورها بخش عمده گندم جهان را تولید می کنند.

۹- نواحی کشت ذرت در جهان را نام ببرید.

ذرت به طور وسیعی در اغلب نواحی دنیا کشت می شود. ایالات متحده امریکا حدود ۴۰ درصد ذرت جهان را تولید می کند.

۱۰- چرا برنج در نواحی خاصی کشت می شود؟

برنج از غلات مهم است و نقش مهمی در تأمین غذای جهان دارد اما به دلیل اینکه به شرایط خاص آب و هوایی گرمسیری و نیمه گرمسیری و رطوبت هوا و آب زیاد وابسته است، در نواحی خاصی کشت می شود. بیشتر برنج دنیا در قاره آسیا، به ویژه آسیای شرقی و جنوب شرقی، کشت می شود.

۱۱- ویژگی های مزارع غله تجاری و کشت و صنعت را بنویسید.

الف- مزارع غله تجاری معمولاً بسیار بزرگ اند و کاشت و برداشت محصول در آن ها به صورت ماشینی انجام می شود. گاه این مزارع به صورت یک شرکت یا اتحادیه بزرگ اداره می شوند.

ب- در این نوع کشاورزی، معمولاً در کنار مزارع، کارخانه هایی برای تبدیل، بسته بندی و توزیع محصولات در بازارهای مصرف پدید می آید که در اصطلاح به آنها «کشت و صنعت» می گویند. معمولاً از بقایای برداشت غلات برای خوراک دام استفاده می شود.

۱۲- «کشت و صنعت» چیست؟

در کنار مزارع، کارخانه هایی برای تبدیل، بسته بندی و توزیع محصولات در بازارهای مصرف پدید می آید.

۱۳- انقلاب سبز چیست؟

از دهه ۱۹۷۰ میلادی با انقلاب سبز و به کار بردن علمی، بذره‌های اصلاح شده، کود و آفت کش‌های شیمیایی و ماشین‌آلات، برخی کشورها موفق شدند تولید کشاورزی خود را به چند برابر افزایش دهند که از جمله این کشورها می‌توان به فیلیپین و پاکستان اشاره کرد که در زمینه تولید برنج به خودکفایی رسیدند.

۱۴- دامداری تجاری چیست؟

دامداران برای تولید گوشت، شیر و سایر لبنیات یا پشم به نگهداری از دام‌ها و پرواربندی آنها با استفاده از تجهیزات مدرن و روش‌های علمی اقدام می‌کنند.

۱۵- مهم‌ترین مراکز دامداری تجاری را نام ببرید.

ایالات متحده آمریکا، اتحادیه اروپا، استرالیا، زلاندنو، آرژانتین و برزیل از مهم‌ترین مراکز دامداری تجاری در جهان هستند.

۱۶- پلانتیشن چیست؟

پلانتیشن عبارت است از زمین‌های وسیع کشاورزی که به تولید یک محصول خاص اختصاص دارد. این محصولات برای صادرات و عرضه به بازارهای فروش جهانی تولید می‌شوند.

۱۷- محصولات تولیدی در مزارع پلانتیشن را نام ببرید.

موز، قهوه، آناناس و کاکائو

۱۸- مزارع پلانتیشن در کدام نواحی قرار دارند؟

در نواحی گرم و مرطوب استوایی در کشورهای مجاور استوا در قاره‌های آسیا، آفریقا و آمریکای جنوبی قرار دارند.

۱۹- چرا امروزه صاحبان اغلب مزارع تک‌محصولی (پلانتیشن‌ها) شرکت‌های چندملیتی هستند؟

زیرا این گونه مزارع به سرمایه گذاری زیادی نیاز دارند.

۲۰- شرکت های چندملیتی را تعریف کنید.

شرکت هایی هستند که معمولاً بخش مرکزی آنها در کشورهای پیشرفته صنعتی قرار دارد و شعبه ها و کارخانه های مونتاژ آنها در سایر نواحی ایجاد شده اند. این شرکت ها در خارج از مرزهای کشور مبدأ فعالیت می کنند.

۲۱- چرا بیشتر مزارع پلانتیشن در نزدیکی دریاها و نواحی استوایی قرار دارند؟

زیرا بتوانند از کشتی برای صدور محصولات به نواحی مختلف جهان استفاده کنند.

۲۲- پیامدهای توسعه مزارع پلانتیشن را بنویسید.

-خطر فرسایش و ضعیف شدن خاک

-به علاوه، استفاده مداوم و زیاد از کودها و آفت کشهای شیمیایی در این مزارع نیز به محیط زیست این نواحی آسیب می رساند.

۲۳- میلیون ها نفر گرسنه در کجا زندگی می کنند؟

قاره های آسیا، آفریقا و امریکای لاتین و حوزه کارائیب

۲۴- علت گرسنگی و دسترسی نداشتن گروه هایی از مردم جهان به غذا چیست؟

علت اصلی گرسنگی «فقر» است. بی عدالتی، یعنی توزیع نابرابر درآمدها، در جهان موجب می شود عدهای قادر به خرید مواد غذایی نباشند.

جنگ ها و مهاجرت های اجباری عامل دیگر فقر و بی پولی و به دنبال آن گرسنگی محسوب می شوند. تغییرات آب و هوایی و وقوع خشکسالی، سیل، طوفان و نظایر آن نیز موجب کاهش ذخیره جهانی غلات و بالا رفتن قیمت های مواد غذایی می شوند و در نتیجه، بر ناتوانی مردم در خرید غذا و افزایش گرسنگی تأثیر می گذارند.

۲۵- مهم ترین نواحی صنعتی یا قطب های صنعتی جهان را بنویسید.

امریکای شمالی-اروپای غربی-مشرق، جنوب و جنوب شرقی آسیا-روسیه و اروپای شرقی

۲۶- ناحیه صنعتی امریکای شمالی شامل چه کشورهایی است؟

کانادا و امریکا

۲۷- مهمترین مناطق صنعتی امریکای شمالی در کجا قرار دارد؟

شمال شرق واز کوههای آپالاش تا دریاچه های پنجگانه

۲۸- مهمترین نواحی صنعتی اروپا در کدام قسمت این قاره قرار دارد؟

غرب قاره

۲۹- مهمترین نواحی صنعتی مهم اروپا را نام ببرید.

ناحیه رور در کشور آلمان و نواحی صنعتی انگلستان، فرانسه و شمال ایتالیا از نواحی صنعتی مهم در جهان هستند.

۳۰- کشورهای صنعتی ناحیه مشرق، جنوب و جنوب شرقی آسیا را نام ببرید.

ژاپن از مهم ترین نواحی صنعتی در این بخش از جهان است. چین در دودهه اخیر در زمینه صنعت به رشد قابل ملاحظه ای دست یافته و به یک قدرت صنعتی جهانی تبدیل شده است. هند نیز، به ویژه در ناحیه کلکته و بمبئی، از نظر توسعه صنعت اهمیت جهانی یافته است. کشورهای کره جنوبی، تایوان، مالزی و سنگاپور در چنددهه اخیر به تولیدکنندگان و صادرکنندگان مهم کالاهای صنعتی در جهان تبدیل شده اند.

۳۱- مهمترین نواحی صنعتی روسیه و اروپای شرقی را نام ببرید.

ناحیه مسکو، قفقاز، ولگا و جمهوری های چک و لهستان از اروپای شرقی، نواحی صنعتی مهم این بخش هستند.

۳۲- صنایع نو با فناوری پیشرفته یا هایتک چیست؟

صنایع الکترونیک شامل رایانه ها و تجهیزات آنها، وسایل صوتی و تصویری، تلفن های هوشمند همراه، صنایع هوافضا، لیزر، روبات ها و زیست فناوری، انرژی های نو، مهندسی پزشکی و به طور کلی، صنایع دانش بنیان از جمله صنایع نوین یا «هایتک» هستند .

۳۳- صنایع نو یا هایتک با فعالیتهای اقتصادی نوع ارتباط نزدیکی دارند.

چهارم

۳۴- ویژگی های مهم صنایع نو را بیان کنید.

الف- این صنایع عمدتاً بر محور فناوری پیشرفته و استفاده از متخصصان و محققان قرار دارند.
ب- پیشرفت آنها بر مبنای نوآوری و رقابت است (برای مثال، تولیدکنندگان گوشیهای تلفن همراه هر ساله گزینه های جدیدی به مدل های قبلی اضافه میکنند تا از سازندگان دیگر جلو بیفتند و در رقابت، سود بیشتری نصیب خود کنند).
پ- این صنایع ناگزیر به برقراری ارتباط با فناوری های روز دنیا و صادر کردن کالاهای تولید شده به کشورهای دیگر جهان اند.

۳۵- هدف از ایجاد پارک های علم و فناوری چیست؟

گسترش صنایع نو

۳۶- پارک های علم و فناوری چیست؟

در این پارک ها از تحقیقات دانشگاهی استفاده می کنند. در این مناطق، آزمایشگاه های متعدد تحقیقاتی و پژوهشگرانی که به ابداع و نوآوری مشغول اند، تمرکز یافته اند.

۳۷- آن قلب صنایع فضای مجازی جهان کجاست؟

دره سیلیکون

۳۸- دریه سیلیکون در کجا قرار دارد؟

این دره در جنوب شرقی سانفرانسیسکو در ایالت کالیفرنیا قرار دارد.

۳۹- علت نام گذاری دره جنوب شرقی سانفرانسیسکو به دره سیلیکون چیست؟

داردو نام آن از تعداد زیادی شرکت های تولیدکننده «تراشه های سیلیکونی» که اولین بار در این منطقه مستقر شده اند، گرفته شده است.

۴۰- گسترش فعالیت های خدماتی چه تاثیری بر چشم انداز شهرها داشته است؟

مؤسسات و نهادهای مالی، بانک ها، مؤسسات گردشگری و مجتمع های رفاهی، مؤسسات حمل و نقل، مراکز درمانی- آموزشی و ... موجب پیدایش ساختمان های بلندمرتبه و برج های عظیم در شهرها شده اند. مراکز خرید و مجتمع های تجاری چندطبقه که هم بخش خریدو هم بخش های تفریحی دارند، در بسیاری از شهرهای بزرگ جهان گسترش یافته اند.

درس ۸

۱- تجارت چیست؟

تجارت، خرید و فروش کالاها و خدماتی است که نیازها یا خواسته های ما را برآورده می کنند.

۲- انواع تجارت را بنویسید.

-تجارت در داخل مرزهای یک کشور و بین بخش های مختلف آن جریان داشته باشد و یا بین یک کشور و کشورهای دیگر صورت بگیرد.

۳- اقتصاد جهانی چیست؟

منظور از اقتصاد جهانی، تجارت بین المللی کالاها و خدمات است که بر مبنای ارزش یک پول معین صورت می گیرد.

۴- پیشینه تعامل و روابط اقتصادی در جهان را توضیح دهید.

در گذشته های دور، تجارت بیشتر در سطح محلی صورت می گرفت. به تدریج، با ایجاد راه ها و کاروان سراها و استفاده از چارپایان و کاروان ها، مبادله کالاها در نواحی دوردست گسترش یافت. سپس، با پیشرفت هایی که در ساخت کشتی ها حاصل شد، میزان مبادلات تجاری بین نواحی مختلف افزایش یافت. شبکه راه های به هم پیوسته جاده ابریشم که تا قرن پانزدهم میلادی شکل گرفت، بزرگ ترین شبکه دادو ستد جهانی بود که از طریق مسیری طولانی، شرق و غرب جهان آن روز را، از چین در شرق آسیا تا اروپا در کنار دریای مدیترانه، در بر می گرفت.

۵- عوامل مانع پیشرفت صنعتی و اقتصادی کشورهای کمتر توسعه یافته صنعتی را بنویسید.

الف-عوامل خارجی

که همان استعمار و تسلط کشورهای قدرتمند و سلطه گر بر این کشورهاست.

ب- عوامل داخلی

مانند حکومت های مستبد و وابسته در این کشورها که به منافع ملی و پیشرفت کشور خود بی توجه بوده اند، نا آگاهی و بی سوادی مردم، جنگ ها و کشمکش های داخلی و نداشتن اتحاد، خود باوری و ایمان و اراده و پشتکار برای تغییر وضع موجود.

۶- علل سرمایه گذاری شرکت های چندملیتی به سرمایه گذاری در کشورهای دیگر چیست؟

الف با احداث کارخانه یا شرکت در کشورهای دیگر از منابع طبیعی آن نواحی استفاده می کنند؛

ب- این که از نیروی کار ارزان قیمت این نواحی برخوردار می شوند

پ- در کشورهای کمتر توسعه یافته صنعتی، نظام مالیاتی و بیمه کارگران و قوانین و مقررات زیست محیطی، چندان جدی و سخت نیست، فعالیت شرکت های چندملیتی در این گونه کشورها، آسان تر و ارزان تر تمام می شود.

۷- دلایل افزایش وابستگی کشورهای در حال توسعه به کشورهای توسعه یافته صنعتی چیست؟

زیرا شرکت های چندملیتی به دنبال افزایش فروش و سود خود هستند و به منافع کشورهای میزبان چندان توجهی ندارند. این شرکت ها گاه انحصار تولید یک کالا را در دست می گیرند و کارخانه های داخلی کشورها را از دور رقابت، خارج می کنند و موجب ورشکستگی آنها می شوند. در این صورت، وابستگی نواحی به کشورهای توسعه یافته صنعتی بیشتر می شود.

۸- انواع کشورها از نظر مبادلات تجاری جهانی را نام ببرید.

الف - کشورهایی که اقتصاد آنها به طور عمده مبتنی بر تولید و صدور مواد اولیه و خام و منابع انرژی و معدنی است: (گروه اول)

ب- کشورهایی که اقتصاد و درآمد آنها به طور عمده مبتنی بر تولید و صدور انواع کالاهای کارخانه ای و صنعتی همراه با فناوری های پیشرفته و نوین است. (گروه دوم)

۹- ویژگی های اقتصاد کشورهای گروه اول را بنویسید.

اقتصاد کشورهای گروه اول در برابر نوسانات قیمت در بازارهای جهانی آسیب پذیری زیادی دارد و کاهش قیمت خرید محصولات آنها می تواند شوک های عظیمی به اقتصادشان وارد کند. در این نوع اقتصاد، حمایت از بخش های تولیدی داخلی ضعیف است و واردات گسترش زیادی دارد.

۱۰- علل تشکیل اوپک توسط کشورهای صادرکننده نفت را بنویسید.

در بین کشورهای صادرکننده مواد خام و منابع انرژی، برخی کشورهای صادرکننده نفت و گاز برای دفاع از منافع خود و جلوگیری از آسیب پذیری ناشی از کاهش قیمت نفت در بازار جهانی، با یکدیگر متحد شده و سازمان اوپک را به وجود آوردند.

۱۱- شاخص توسعه انسانی را نام ببرید.

الف - درآمد و رفاه، ب - امید به زندگی یا متوسط طول عمر، پ - سواد و آموزش.

۱۲- ارتباط نابرابری اقتصادی با فضای جغرافیایی را توضیح دهید.

نابرابری اقتصادی در فضای جغرافیایی جلوه گر می شود به عبارت دیگر، چون منابع و امکانات و خدمات به طور عادلانه توزیع نمی شوند، نابرابری را می توان در سطح زمین و فضایی که انسان ها در آن زندگی می کنند، مشاهده کرد..

۱۳- نتیجه و تاثیر نابرابری اقتصادی بر نواحی چیست؟

در نتیجه نابرابری اقتصادی، ناحیه هایی پدید می آیند که از نظر امکانات و تسهیلات و چشم اندازهای جغرافیایی با یکدیگر تفاوت دارند.

۱۴- منظور از نقش مرکز- پیرامون چیست؟ توضیح دهید.

در نظام سرمایه داری جهانی، بر اساس روابط و مبادله نابرابری که بین نواحی پدید آمده است، برخی نواحی نقش «مرکز» یافته و بر سایر نواحی غالب و مسلط شده اند. برخی نواحی نیز نقش «پیرامون» دارند که به لحاظ اقتصادی به مرکز وابسته اند.

بر اساس این نظریه، مرکز، پیرامون را استثمار می کند و بر آن سیطره اقتصادی دارد.

۱۵- تعریف کشورهای مرکز را بنویسید.

منظور از مرکز، کانون های سلطه اقتصادی بر جهان است. کشورهای توسعه یافته صنعتی که از نظر در آمد و ثروت بالاترین موقعیت را دارند، مرکز نامیده می شوند.

۱۶- ویژگی های کشورهای مرکز را بنویسید.

الف- این کشورها مانند یک قطب آهن ربا عمل می کنند و بخش عمده ای از سود و ثروت جهان را دریافت و جذب می کنند.

ب- آنها حتی به صدور سرمایه، یعنی سرمایه گذاری در دیگر نواحی جهان می پردازند.

پ- از ویژگی های کشورهای مرکز، برخورداری از صنایع نو و خدمات پیشرفته، فناوری بالا و نیروی ماهر و متخصص، و زیر ساخت های مناسب برای توسعه اقتصادی مانند حمل و نقل پیشرفته و سطح بالای زندگی و رفاه اجتماعی است.

ت- کشورهای مرکز، مواد خام را با قیمت ارزان تر از کشورهای پیرامون به دست می آورند و کالاهای ساخته شده صنعتی را با سود بیشتری آنها می فروشند.

ث- کشورهای مرکز همچنین از طریق سرمایه گذاری یا شرکت های چند ملیتی از نیروی کار ارزان قیمت کشورهای پیرامون استفاده می کنند.

ج- کشورهای مرکز گاهی با روش های مختلف افراد با استعداد و متخصص یا به اصطلاح، مغزهای متفکر را نیز از کشورهای پیرامون به خود جذب می کنند. در حالی که کشورهای پیرامون هزینه های تحصیل و رشد این افراد را پرداخته اند.

۱۷- مهم ترین کشورهای مرکز را نام ببرید.

کشورهای امریکای شمالی، اروپای غربی، ژاپن و استرالیا جزء کشورهای مرکز هستند.

۱۸- ویژگی های کشورهای پیرامون را بنویسید.

الف- کشورهای پیرامون عمدتاً تولیدکننده و صادرکننده مواد اولیه و خام اند.

ب- این کشورها از نظر توسعه صنعتی و فناوری های نوین در سطح پایین تری قرار دارند.

پ- این کشورها که به واردات کالاهای صنعتی از مرکز وابسته اند، بازار خوبی نیز برای تولیدات آن هاستند و بنابراین، سود هنگفتی نصیب کشورهای مرکز می کنند.

ت-از دیگر ویژگی های کشورهای پیرامون، کمبود نیروی کار ماهر و متخصص و زیرساخت ها و تجهیزات لازم برای توسعه صنعتی است.

۱۹- مهم ترین کشورهای پیرامون را نام ببرید.

افغانستان، بنگلادش، مراکش، نامیبیا، پرو و نیکاراگوئه

۲۰- منظور از کشورهای نیمه پیرامون چیست؟

کشورهایی هستند که بین مرکز و پیرامون قرار گرفته اند.

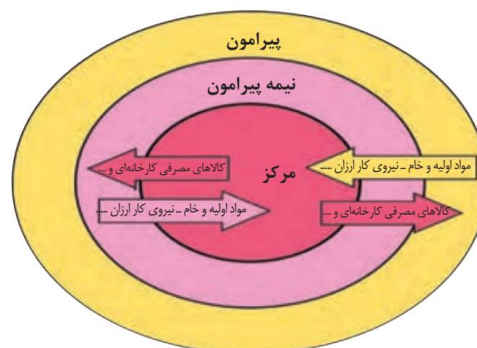
۲۱- ویژگی کشورهای نیمه محیطی را بنویسید.

الف این کشورها از نظر اقتصادی از کشورهای پیرامون قوی ترند اما هنوز از نظر قدرت اقتصادی به کشورهای مرکز نرسیده اند .

ب- این کشورها بین کشورهای مرکز و پیرامون نقش واسطه بازی می کنند و ساختار اقتصادی و اجتماعی آنها دچار تغییرات و تحولات صنعتی و فناورانه شده است.

۲۲- مهم ترین کشورهای نیمه پیرامون را نام ببرید.

چین- کره جنوبی و سنگاپور

۲۳- موازنه تجاری مثبت و منفی چیست؟

اگر ارزش صادرات یک کشور بیشتر از واردات آن باشد، موازنه تجاری مثبت است و آن کشور میتواند از راه سودی که به دست می آورد، استانداردهای زندگی و رفاه را در کشور خود بهبود بخشد.

اگر ارزش واردات بیشتر از صادرات باشد، موازنه، منفی است که به آن کسری تجاری می گویند و برای اقتصاد کشور نامطلوب است.

۲۴- اقدامات کشورها برای کاهش تاثیر منفی تجارت خارجی (صادرات و واردات) و رونق اقتصادی را بنویسید.

الف-وضع تعرفه های گمرکی و مالیات بر کالاهای وارداتی،

ب-محدود یا ممنوع کردن واردات برخی کالاها در دوره های زمانی خاص،

پ- تشکیل اتحادیه های اقتصادی -تجاری منطقه ای و ایجاد مناطق آزاد تجاری

۲۵- ویژگی های اتحادیه های اقتصادی - تجاری منطقه ای (ناحیه ای) را بنویسید.

الف-اتحادیه های اقتصادی - تجاری منطقه ای، میان کشورهای همسایه شکل می گیرد.

ب-کشورهای عضوین اتحادیه ها براساس موافقت نامه هایی که امضا می کنند، سعی می کنند مالیات ها و تعرفه های گمرکی را بین خودشان کاهش دهند یا بردارند تا تجارت بین کشورهای منطقه، افزایش یابد و به رونق و توسعه اقتصادی کشورها کمک شود.

۲۶- سه اتحادیه های اقتصادی منطقه ای را نام ببرید.

اکو، آسه آن و نفتا

۲۷-تعریف مناطق آزاد تجاری را بنویسید.

دراین مناطق، تولیدکنندگان و بازرگانان می توانند بدون پرداخت حقوق و عوارض گمرکی یا معافیت های مالیاتی، به صادرات و واردات و انبارداری کالاها پردازند. به طورکلی دراین مناطق، مقررات و قوانین اقتصادی ویژه و متفاوت با دیگر نواحی سرزمین وجود دارد.

۲۸- چرا همه مناطق آزاد به اهداف خود نرسیدند؟

زیرا در برخی کشورها به پایگاه واردات تبدیل شده اند.

۲۹- مهم ترین مناطق آزاد تجاری ایران را نام ببرید.

کیش و منطقه آزاد تجاری - صنعتی انزلی

۳۰- علل اهمیت و برتری حمل و نقل دریایی را بر دیگر شیوه های حمل و نقل را بنویسید.

حمل و نقل دریایی به دلیل پایین تر بودن هزینه ها با وجود وزن زیاد کالاهای جابه جا شده و نیز قابلیت جابه جایی کالا تا مسافت های دوردست، بر دیگر شیوه های حمل و نقل برتری دارد.

۳۱- امروزه بیشتر مبادلات اقتصادی از طریق چه کشتی هایی انجام می شود؟

کشتی های فله بر (که غلات، زغال، سنگ آهن، سیمان و ... حمل می کنند)، کشتی های کانتینری، کشتی های نفتکش و شناورهای تانکر حمل کننده گاز.

۳۲- در نقشه جهان نما بندرعباس، بندر شانگهای، بمبئی و نیویورک را مشخص کنید.

۱- ارکان ناحیه سیاسی را نام ببرید.

قلمرو و فضای جغرافیایی، سازه (ساختار) انسانی و نظام مدیریت.

۲- ناحیه سیاسی چیست؟

ناحیه سیاسی به بخشی از سطح زمین گفته می شود که تحت مدیریت سیاسی یا فرمانروایی یک قدرت سیاسی باشد.

۳- نحوه اداره فضای جغرافیایی ناحیه سیاسی را توضیح دهید.

قدرت یا مدیریت سیاسی ممکن است متعلق به یک فرد، یک نهاد، یک سازمان، شورا یا حکومت باشد که اداره آن فضای جغرافیایی را بر عهده گرفته است.

۴- چند نمونه ناحیه سیاسی را نام ببرید.

روستا-شهر-استان-کشور

۵- انواع نواحی سیاسی را نام ببرید.

الف- ناحیه سیاسی فروملی ب-ب - ناحیه سیاسی ملی پ-ت - ناحیه سیاسی فراملی (منطقه ای) ث-
ناحیه سیاسی ویژه

۶- ناحیه سیاسی فروملی را توضیح دهید.

یک واحد جغرافیایی مانند روستا، شهر، بخش، شهرستان و استان است که تحت مدیریت دهداری، شهرداری، بخشداری، فرمانداری و استانداری قرار دارد.

۷- ناحیه سیاسی ملی را تعریف کنید.

هر کشور مستقل که نظام حکومتی مستقلی دارد، یک ناحیه سیاسی ملی محسوب می شود.

۸- ناحیه سیاسی فراملی (منطقه ای) را تعریف کنید.

عبارت است از چند کشور که تحت اداره یک نظام مدیریت منطقه ای قرار گرفته اند؛ مانند اتحادیه اروپا

۹- ناحیه سیاسی ویژه چیست؟

ناحیه ای است که نظام مدیریت مخصوص به خود دارد؛ مانند نواحی خودمختار و مناطق آزاد تجاری

۱۰- تعریف نواحی خودمختار را بنویسید.

به استان ها یا ایالت هایی گفته می شود که به دلیل شرایط قومی و مذهبی و نظایر آن، از استقلال محدودی برخوردارند و در امور سیاست خارجی و دفاع، تابع حکومت مرکزی هستند. به عبارت دیگر، خودمختاری، استقلال محدود یک واحد سیاسی در اداره امور خود در داخل یک کشور است.

۱۱- چند نمونه از نواحی خودمختار جهان را نام ببرید.

نخجوان در جمهوری آذربایجان، بندر هنگ کنگ (چین) و کردستان در عراق

۱۲- مناطق آزاد تجاری را تریف کنید.

مناطق هستند که برخی قوانین و مقررات کشور در آنها اجرا نمی شود؛ برای مثال، اتباع خارجی می توانند بدون اخذ روادید (ویزا) از قبل، به مناطق آزاد تجاری یک کشور وارد شوند و یا قوانین مالیاتی و گمرکی کشورها در مورد سرمایه گذاری در مناطق آزاد اجرا نمی شود.

۱۳- سه رکن اصلی همه نواحی سیاسی را نام ببرید.

قلمرو و فضای جغرافیایی، سازه انسانی و نظام مدیریت

۱۴- منظور از کانون ناحیه سیاسی چیست؟

هر ناحیه سیاسی کانونی دارد که محل تمرکز قدرت سیاسی است و قدرت سیاسی از آن نقطه در سطح ناحیه سیاسی اعمال می شود. کانون نواحی سیاسی همان پایتخت ها، مراکز ایالت ها و استان ها و شهرهای مهم ناحیه ای یا مقر سازمان های بین المللی هستند.

۱۵- فضای جغرافیایی ناحیه سیاسی چیست و چرا به واحدهای کوچک تر تقسیم می شود؟

هر ناحیه سیاسی فضای جغرافیایی را در بر می گیرد و نظام مدیریت، برای اداره بهتر امور، آن فضا را به واحدهایی تقسیم بندی کرده است. برای مثال فضای جغرافیایی کشور ما به استان، شهرستان و... تقسیم بندی شده است.

۱۶- مرز ناحیه سیاسی را تعریف کنید.

هر ناحیه سیاسی دارای مرز و قلمرویی است. خطوط مرزی حد اعمال اراده سیاسی یک نظام مدیریت یا حکومت هستند. به عبارت دیگر، از آن حد به بعد، مدیریت و اراده سیاسی نهاد فرمانروایی، قابلیت اعمال و اجرا ندارند.

۱۷- مطالعه نواحی سیاسی در کدام رشته از جغرافیا مورد بررسی قرار می گیرد؟

جغرافیای سیاسی

۱۸- چرا جغرافیای سیاسی، از دو عنصر «جغرافیا» و «سیاست» ترکیب شده است؟

زیرا جغرافیا و فضای جغرافیایی بر تصمیمات سیاسی، تأثیر می گذارند و برعکس، سیاست و تصمیم گیری های سیاسی نیز روی فضای جغرافیایی اثر می گذارند و آنها را تغییر می دهند.

۱۹- جغرافیای سیاسی را تعریف کنید.

جغرافیای سیاسی علم مطالعه کنش های متقابل جغرافیا و سیاست است و پیامدهای تأثیر این دو بر یکدیگر را تحلیل می کند.

درس ۱۰

۱- سه رکن بنیادی کشور را نام ببرید.

سرزمین-جمعیت-نظام سیاسی

۲- سرزمین چیست؟

فضا و قلمرو جغرافیایی یک کشور، سرزمین آن است. فضا یا سرزمین یک کشور دارای منابعی است و عرصه ای برای فعالیت های اقتصادی و کار و زندگی مردم آن کشور محسوب می شود.

۳- نظام سیاسی چیست؟

در واقع، همان حکومت است که وظیفه اداره امور سرزمین و جمعیت را بر عهده دارد.

۴- منظور از حاکمیت چیست؟

حاکمیت یعنی داشتن استقلال و بی نیاز بودن از نظارت دولت های خارجی. حاکمیت یک کشور نشان دهنده استقلال و اقتدار سیاسی آن است.

۵- کشور را تعریف کنید.

یک ناحیه سیاسی مستقل که دارای سرزمین مشخص، جمعیت دائمی و مقیم و حکومت مرکزی است و بر امور داخلی و خارجی خود حاکمیت دارد.

۶- تعریف مرز سیاسی را بنویسید.

مرز، خطی اعتباری و قراردادی است که برای تعیین حدود یک ناحیه سیاسی، از جمله کشور، بر روی زمین مشخص می شود.

۷- مهم ترین عامل تشخیص و جدایی کشورها از یکدیگر.....است.

مرز

۸- اهمیت مرزها را بنویسید.

مرزها از این نظر اهمیت دارند که قلمرو رسمی اعمال مدیریت سیاسی هر کشورند و حدود حاکمیت و اداره یک حکومت را تعیین می کنند. مرز، آخرین حد قلمرو زمینی، دریایی و هوایی هر کشور است.

۹- علت ارزش حقوقی و بین المللی مرزها چیست؟

زیرا محدوده های کشورهای هم مرز در اسناد سازمان ملل متحد ثبت می شود.

۱۰- مرزهای طبیعی را تعریف کنید.

خطوط مرزی برخی کشورها با استفاده از پدیده های طبیعی مانند رود، کوه، بیابان، دریاچه، تالاب و مشخص می شود. به عبارت دیگر، مبنای تعیین مرز دو کشور، پدیده های طبیعی هستند که بین آن دو قرار گرفته اند.

۱۱- روش تعیین خط مرزی در رشته کوه های مرزی چیست؟

خط الراس

۱۲- خط الراس چیست؟

خط الرأس خطی است که از متصل کردن نوک بلندترین نقاط کوهستانی به یکدیگر به وجود می آید.

۱۳- روش های تعیین خط مرزی در رودها را بنویسید.

الف- اگر یک رود مرز بین دو کشور باشد، برای تعیین مرز از خط منصف استفاده می کنند. خط منصف خطی است که از وسط رودخانه می گذرد و فاصله مرز از هر دو ساحل به یک اندازه است.

ب- ممکن است خط مرزی عمیق ترین نقاط بستر رود را به هم متصل کند که به آن تالوگ می گویند.

۱۴- خط منصف چیست؟

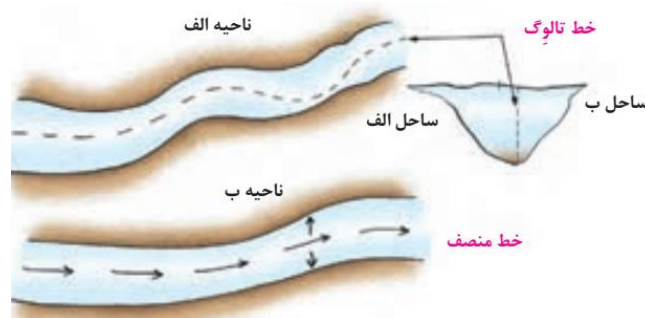
خطی است که از وسط رودخانه می‌گذرد و فاصله مرز از هر دو ساحل به یک اندازه است.

۱۵- تالوگ چیست؟

خط مرزی که عمیق‌ترین نقاط بستر رود را به هم متصل می‌کند.

۱۶- چرا بهترین نوع خط مرزی در رودهای قابل کشتی رانی روش تالوگ است؟

چون هر دو کشور حق کشتیرانی در دو طرف آن را دارند.

۱۷- روش تعیین مرز دریایی در دریاها را بنویسید.

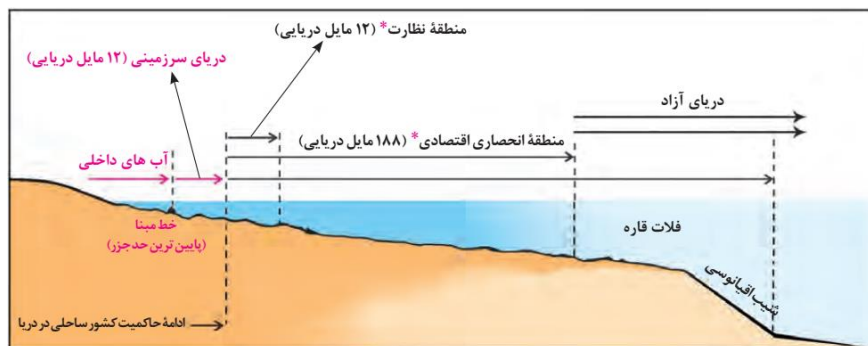
برای تعیین مرز دریایی، ابتدا خط مبنا را معین می‌کنند. خط مبنا پایین‌ترین حد جزر در دریاست.

۱۸- آب‌های داخلی را تعریف کنید.

به آب‌های پشت خط مبنا (به طرف ساحل) آب‌های داخلی می‌گویند که کشور مجاور دریا مالک آن‌هاست.

۱۹- دریای سرزمینی چیست؟

از خط مبنا به سمت دریا تا حدود ۱۲ مایل دریایی (هر مایل دریایی برابر با ۱۸۵۲ متر است) دریای سرزمینی نامیده می‌شود که آن هم متعلق به کشور مجاور دریاست اما سایر کشورها در آن منطقه حق عبور و مرور بدون ضرر را دارند.

۲۰- آب های آزاد را تعریف کنید.

«آب های آزاد» به بخش هایی از دریا گفته می شود که در مالکیت هیچ کشوری قرار ندارند. در آب های آزاد کشتی رانی، فعالیت نظامی، ماهی گیری، ایجاد تأسیسات و تحقیقات برای همه کشورهای آزاد است؛ مشروط به اینکه مخل دریانوردی بین المللی نباشد.

۲۱- مرزهای غیرطبیعی چیست؟

در بخش هایی از زمین که امکان استفاده از پدیده های طبیعی برای تعیین خطوط مرزی وجود نداشته باشد، با استفاده از مختصات جغرافیایی (مدارها و نصف النهارها)، خط مرزی تعیین می شود؛ مانند مرز بین کانادا و امریکاروی مدار ۴۹ درجه شمالی.

۲۲- انواع مرزها از نظر پیدایش و شکل گیری را نام ببرید.

مرزهای پیشتاز-مرزهای تطبیقی و مرزهای تحمیلی

۲۳- مرزهای پیشتاز یا قبل از سکونت را تعریف کنید.

مرزهایی هستند که از زمانهای قدیم در نواحی خالی از سکنه ترسیم شده اند و بعدها نیز مورد قبول ساکنان دو کشور همسایه قرار گرفته اند؛ مانند مرز بین کانادا و آلاسکا که بعدها به تدریج مردم در دو طرف آن اسکان یافتند. این نوع مرزها مشکلی ایجاد نمی کنند.

۲۴- مرزهای تطبیقی چیست؟

مرزهایی هستند که با در نظر گرفتن شرایط فرهنگی تعیین می شوند و گروه های انسانی را، که از نظر قومی، زبانی، دینی و غیره متفاوت اند، از یکدیگر جدا می کنند؛ مانند مرز بین هند و پاکستان که پس از جدایی و استقلال پاکستان از هند، در تعیین آن دقت شد تا منطقه مسلمان نشین از هندونشین جدا شود.

۲۵- مرزهای تحمیلی چیست؟

مرزهایی هستند که در تعیین آنها شرایط فرهنگی در نظر گرفته نشده است. در نتیجه، افراد یک ملت یا قوم را که دارای دین و زبان مشترک اند، از هم جدا می کند و موجب می شود در دو کشور همسایه و در دو حکومت جداگانه قرار بگیرند؛ مانند مرزهایی که کشورهای استعمارگر در قاره افریقا بر مبنای قلمرو نفوذ و حاکمیت خود و بدون توجه به اقوام و فرهنگ ها ایجاد کردند و یا مرز بین کره شمالی و کره جنوبی.

۲۶- تاریخچه پیدایش مرز کره شمالی و جنوبی را بنویسید.

در سال ۱۹۴۵ میلادی، پس از پایان جنگ جهانی دوم و سال ها سیطره ژاپن بر شبه جزیره کره، این کشور به دو کشور کره شمالی و جنوبی تقسیم شد.

در آن زمان، کشور کره شمالی به بلوک شرق کمونیستی، یعنی اتحاد جماهیر شوروی و اروپای شرقی، پیوست و کره جنوبی نیز تحت سیطره بلوک غرب، یعنی ایالات متحده امریکا و اروپای غربی قرار گرفت.

در زمان تقسیم کره به دو کشور، امریکا و اتحاد جماهیر شوروی سابق توافق کردند مرز دو کشور روی مدار ۳۸ درجه تعیین شود. پس از تقسیم کره، بارها بین دو کشور حمله های نظامی و درگیری های مرزی رخ داده است و اختلافات تا امروز نیز ادامه دارد.

۲۷- مرز هوایی چیست؟

هر کشور علاوه بر اینکه بر مرزهای زمینی و در صورت مجاورت با دریا بر دریای سرزمینی حاکمیت دارد، بر فضای بالای سرزمین خود نیز می تواند ادعای حاکمیت داشته باشد.

به عبارت دیگر، مرز هر کشور مانند دیواری فرضی است که دورتادور سرزمین آن را احاطه کرده است و از طرف بالا نیز به سمت جو ادامه دارد.

هواپیماها برای عبور از مرزهای هوایی هر کشور باید اجازه بگیرند و ورود خود را به آسمان آن کشور اطلاع دهند.

۲۸- اهمیت مرزها را بنویسید.

الف- مرزها در هر کشوری اهمیت خاصی دارند و امنیت و استقلال هر کشور به مرزهای آن وابسته است. مرزها حد حاکمیت ملی یک کشور محسوب می شوند.

ب- مرزها در روابط یک کشور با کشورهای همسایه تأثیرگذارند و می توانند عاملی برای ثبات و آرامش یا اختلاف و منازعه باشند. به همین دلیل، حساسیت زیادی نسبت به مرزها وجود دارد و نظارت و مراقبت ویژه ای بر آنها اعمال می شود.

پ- مرزها تأثیر بسزایی در جابه جایی مسافران و مبادلات بازرگانی (صادرات و واردات کالا) و توسعه اقتصادی کشورها دارند. به همین دلیل، امن بودن یا ناامن بودن آنها بر رونق اقتصادی کشورها تأثیر می گذارد.

۲۹- حفاظت و مدیریت و کنترل مرزهای کشور برعهده چه کسانی است؟

الف- حفاظت و مدیریت و کنترل مرزهای کشور برعهده مرزبانان نیروی انتظامی و دفاع از مرزهای زمینی و هوایی و دریایی کشور در برابر تهدیدات خارجی برعهده نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران است. مرزبانان پرتلاش شرایط دشوار محیطی مانند نگرهبانی در ارتفاعات و درگرمای و سرمای طاقت فرسا را تحمل می کنند تا امنیت در کشور برقرار باشد و مردم بتوانند با آسودگی زندگی کنند.

ب- همچنین ساکنان نواحی مرزی (مرزنشینان) کشور ما همواره با مشارکت و همکاری با مرزبانان، از امنیت و استقلال کشور و مرزها دفاع کرده اند.

۳۰- علل مرزبندی سیاسی - اداری در داخل کشور چیست؟

حکومت ها برای اداره آسان تر فضای جغرافیایی کشورها و ارائه خدمات مناسب به شهروندان، به مرزبندی سیاسی - اداری در داخل کشور می پردازند.

۳۱- ویژگی های پایتخت کشور را بنویسید.

الف- پایتخت مرکز اقتدار سیاسی یک کشور است و فرمان ها و تصمیمات سیاسی از این نقطه مرکزی در سراسر آن کشور پخش می شود.

ب- رؤسای قوای مقننه، مجریه و قضائیه و وزارت خانه ها و سازمان های اصلی دولت ها و همچنین سفارتخانه های خارجی در پایتخت هامستقرند. پایتخت مکان تصمیم گیری های سیاسی و ملاقات سران یک کشور با نمایندگان حکومت های سایر کشورهاست.

پ- پایتخت یک کشور معمولاً به بزرگ ترین و مهم ترین شهر یا کلان شهر آن تبدیل می شود.

۳۲- عوامل موثر در انتخاب یک مکان به عنوان پایتخت را بنویسید.

الف- داشتن قابلیت های محیطی مناسب؛ مانند دسترسی به آب و اراضی حاصلخیز،

ب- داشتن جمعیت قابل توجه،

پ- در تقاطع راه های ارتباطی قرار داشتن، دسترسی آسان به سرتاسر کشور به ویژه مرزها،

ت- داشتن قابلیت دفاعی مناسب و دور بودن از مرزها.

ث- برخی از پایتخت ها قدمت زیادی دارند و موقعیت پایتخت بودن خود را تا سال ها حفظ می کنند؛ مانند شهر پاریس

۳۳- پایتخت دو کشور را نام ببرید که منتقل شده اند؟

شهر ریودوژانیرو به برازیلیا در کشور برزیل یا انتقال پایتخت از کراچی به اسلام آباد در پاکستان.

۳۴- علل تبدیل پایتخت ها به کلان شهر را بنویسید.

به طور معمول، تمرکز قدرت سیاسی و وزارتخانه ها و سازمان های دولتی، تمرکز اقتصادی نهادهای مالی و پولی و شرکت های بزرگ و ثروت و قدرت در پایتخت ها، موجب تبدیل آن ها به کلان شهرها می شود.

۳۵- پیامدهای تبدیل پایتخت ها به کلان شهر را بنویسید.

پیامدهایی چون رشد جمعیت، ترافیک، آلودگی هوا و کمبود مسکن و خدمات را به دنبال دارد.

۳۶- ملت را تعریف کنید.

ملت، عنصر بنیادین یک کشور است و بدون آن کشور معنا و مفهومی ندارد. ملت جمعیتی است که در قلمرو یک سرزمین مشخص مستقر شده اند و اشتراکات تاریخی، زبانی، مذهبی و اقتصادی و آرمان های مشترکی دارند.

۳۷- سه وظیفه مهم حکومت ها را بنویسید.

- اداره امور سرزمین

- اداره سازه یا ساختار انسانی

- روابط خارجی

۳۸- سه گروه عمده حکومت ها از نظر مدیریت فضای جغرافیایی کشور و توزیع قدرت در پهنه

سرزمین را نام ببرید.

- نظام سیاسی تک ساخت (یکپارچه)

- نظام سیاسی فدرال

- نظام سیاسی ناحیه ای و ترکیبی

۳۹- نظام سیاسی تک ساخت (یکپارچه) را توضیح دهید.

در این نوع نظام سیاسی، کشور به واحدهای سیاسی واداری کوچک تر مانند استان و شهرستان تقسیم می شود اما حکومت مرکزی حدود اختیارات آنها را تعیین می کند. در این نوع نظام اختیارات محلی محدود و نظام قانون گذاری و سیاست گذاری متمرکز است. قدرت سیاسی از یک کانون، یعنی پایتخت، به سایر نواحی کشور اعمال می شود و مدیریت های محلی، تصمیمات دولت مرکزی را اجرا می کنند. فقط، یک سطح قانون گذاری، یعنی مجلس ملی قانون گذاری، در مرکز وجود دارد و قوانین و مقررات و تشکیلات اداری در تمام کشور همسان است.

۴۰- کشور..... از پیشگامان الگوی حکومتی تک ساخت است.

فرانسه

۴۱- نظام سیاسی فدرال چیست؟

در این نوع نظام سیاسی، کشور به چند ایالت تقسیم می شود و ایالت ها اختیارات زیادی دارند.

۴۲- دو سطح توزیع قدرت در حکومت فدرال را بنویسید.

الف) سطح فدرال (ملی و حکومت مرکزی)

ب) سطح ایالت (منطقه)

هر ایالت علاوه بر وجود حکومت و نیروی تصمیم گیری در سطح ملی، قوه مقننه و مجریه و قضائیه مستقل نیز دارد. مجلس نمایندگان و سنا در مرکز کشور و مجلس ایالتی در هر ایالت مستقرند و قانون گذاری می کنند. به همین سبب، برخی قوانین ایالت ها با یکدیگر متفاوت اند و هر ایالت در امور و برنامه ریزی توسعه اقتصادی و اجتماعی خود به طور مستقل تصمیم گیری و عمل می کند.

۴۳- نقش حکومت مرکزی در نظام قدرال را توضیح دهید.

در این نوع نظام سیاسی، حکومت مرکزی نقش هماهنگ کننده و ارتباط دهنده ایالت ها را بر عهده دارد و ایالت ها در دفاع، سیاست خارجی و واحد پول ملی از حکومت مرکزی تبعیت می کنند.

۴۴- در نظام سیاسی ناحیه ای و ترکیبی کشور چگونه اداره می شود؟

در این نوع نظام، بخش اعظم کشور به صورت تک ساخت است؛ فقط یک یا چند بخش کوچک به صورت ناحیه ای و خودمختار اداره می شوند و مناطق خود مختار اختیارات سیاسی و اجرایی ویژه ای در ناحیه خود دارند. نظام سیاسی کشورهای عراق، جمهوری آذربایجان و انگلستان از این نوع است.

۴۵- مهم ترین عوامل پیدایش و بقای یک کشور را نام ببرید.

هویت ملی، همبستگی ملی و پیوستگی سرزمینی

۴۶- در چه صورتی کشور در خطر نابودی و فروپاشی قرار می گیرد؟

ضعیف شدن واز بین رفتن هویت ملی و همبستگی ملی و پیوستگی سرزمینی

۴۷- وظیفه حکومت هاوملت در قبال بقای کشورشان چیست؟

حکومت ها و ملت ها باید عوامل پیدایش و بقای کشور خود را بشناسند و برای حفظ و تقویت آنها بکوشند.

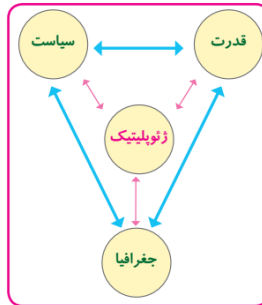
درس ۱۱

۱- اصطلاح ژئوپلیتیک از چه کلماتی ترکیب شده است؟

اصطلاح ژئوپلیتیک از دو واژه «ژئو» مخفف ژئوگرافی به معنای جغرافیا و واژه «پلیتیک» به معنای سیاست ترکیب شده است.

۲- اصطلاح ژئوپلیتیک را تعریف کنید.

«ژئوپلیتیک شاخه ای از دانش جغرافیای سیاسی است که با موضوع قدرت و ارتباط آن با جغرافیا و سیاست سر و کار دارد و روابط متقابل این سه عنصر را مطالعه می کند.

۳- تعریف سیاست را بنویسید.

سیاست عبارت است از علم اداره یک کشور یا حکومت داری.

۴- تعریف بازیگران سیاسی را بنویسید.

سیاست مداران، حکومت ها، نهادها و سازمان های بین المللی همه در پی دستیابی به قدرت اند تا بتوانند از آن برای رسیدن به اهداف، آرمان ها و خواسته های خود استفاده کنند. به این افراد و گروه ها بازیگران سیاسی گفته می شود.

۵- بازیگران سیاسی اصلی و عمده جهان را نام ببرید.

- حکومت های مستقل؛

- رهبران ایدئولوژیک و افراد برجسته سیاسی که روی مردم نفوذ دارند؛

- گروه ها و احزاب سیاسی؛

- سازمان های مردم نهاد و غیرحکومتی (NGO) مانند انجمن فعالان حقوق بشر، محیط زیست و صلح؛

- سازمان های بین المللی (مانند سازمان ملل متحد)؛

- نهادهای اقتصادی و تجاری بین المللی (مانند شرکت های چندملیتی)

۶- بازیگران سیاسی با به دست آوردن قدرت دست به چه اقداماتی می زنند؟

بازیگران سیاسی با به دست آوردن قدرت می توانند به اهداف خود برسند، مطابق میل یا نظام فکری خود فرمان برانند، منافع خود و هوادارانشان را تأمین نمایند و رقیبان خویش را از صحنه بیرون کنند.

۷- اهمیت قدرت برای حکومت ها چیست؟

حکومت ها با استفاده از قدرت می توانند در داخل یک کشور امنیت و نظم اجتماعی برقرار کنند و در خارج از آن کشور نیز اهداف خود را پیش ببرند.

۸- چرا قدرت برای حکومت ها مانند یک شمشیر دولبه است؟

حکومت ها، هم می توانند از قدرت برای دست یافتن به اهدافی چون تأمین استقلال و منافع و امنیت ملی کشور خود بهره ببرند و هم می توانند آن را علیه ملت خود به کار بگیرند. حکومت ها با به کارگیری ابزارهای قدرت چون ارتش، پلیس، دستگاه قضایی و اطلاعاتی می توانند به آزار مردم خود پردازند و از قدرتشان برای حفظ بقا و سلطه خود استفاده کنند.

۹- عوامل و ارزش های جغرافیایی در قدرت رانام ببرید.

چون موقعیت جغرافیایی، آب و هوا و داشتن منابع زیرزمینی و جمعیت

۱۰- نظریه «فضای حیاتی» راتزل را توضیح دهید.

راتزل می گفت اگر کشورهای کوچک برای جمعیت خود فضای کافی نداشته باشند و درصدد توسعه سرزمین های خود برنیایند، نابودی آنها حتمی است. او همچنین برای عامل موقعیت جغرافیایی اهمیت

قائل بود و اعتقاد داشت که موقعیت یک کشور در مجاورت یک دولت قوی یا ضعیف، بر سیاست و قدرت آن تأثیر می گذارد. راتزل از مباحث خود چنین نتیجه می گرفت که در کشمکش بر سر قدرت، دولت های بزرگ پیروزمی شوند و کشورهای کوچک را ضمیمه خاک خود می کنند.

۱۱- نظریه هارتلند یا قدرت خشکی مکیندر را توضیح دهید.

مکیندر معتقد بود که بخش عمده خشکی های جهان، سه قاره به هم چسبیده آسیا و اروپا و آفریقا است و جزیره جهانی نام دارد. مکیندر در این جزیره جهانی منطقه خشکی اوراسیا (از رود ولگا در غرب تا سیبری در شرق) را قلعه (دژ) جهان می دانست و می گفت این منطقه برای قدرت های دریایی، غیرقابل دسترس است.

مکیندر بخش مرکزی این منطقه را محور یا قلب خشکی جهان (هارتلند Heartland) نامید. او معتقد بود که این منطقه، یعنی شرق اروپا، منبع بزرگ قدرت است و هرکس بر منابع آن مسلط شود، می تواند بر کل جزیره جهانی و جهان فرمان براند.

۱۲- نظریه قدرت دریایی آلفرد ماهان را توضیح دهید.

فضاهای دریایی واقیانوسی را در شکل گیری قدرت جهانی و کنترل و محاصره قدرت خشکی مؤثر می دانست.

۱۳- شرایط تبدیل شدن یک کشور به قدرت دریایی در نظریه ماهان را بنویسید.

الف- موقعیت جغرافیایی: مجاورت کشور با یک یا چند دریا برای حمل و نقل و کنترل راه های آبی مهم

ب- خط مشی سیاسی و حکومت: حمایت و توجه دولت ها به قدرت دریایی و بهره برداری از فرصت ها

پ- وضع طبیعی سواحل: داشتن سواحل مناسب و دارای پناهگاه برای ایجاد بندرگاه

ت- گسترش ساحل: طول سواحل یک کشور و دسترسی به آب های آزاد

ث- تعداد جمعیت: هرچه تعداد افراد کشور بیشتر باشد، در تأمین نیروی انسانی دریایی مؤثرتر است.

ج- فرهنگ دریانوردی: توجه به اهمیت دریا، علاقه مردم یک کشور به دریانوردی و توسعه هر روابط و تجارت گسترده با سایر ملل

۱۴- دو بخش آب های جنوبی ایران را بنویسید.

الف) بخشی که از مصب اروندرود در غرب تا تنگه هرمز امتداد می یابد و خلیج فارس نام دارد.

ب) بخشی که از تنگه هرمز به سمت مشرق تا دهانه خلیج گواتر (گواتر) امتداد می یابد و دریای مکران (دریای عمان) نامیده می شود.

۱۵- نیروی دریایی راهبردی چیست؟

نیروی دریایی راهبردی به نیرویی گفته می شود که قادر است در محدوده آب های عمیق اقیانوسی عملیات انجام دهد؛ به گونه ای که بتواند خود را از تهدیدهای روی آب، زیر آب و هوا حفظ کند؛ محدودیتی نیز برای اجرای عملیات در عمق دوردست ها نداشته باشد و قادر به حفاظت از منافع ملی کشور در منطقه دریایی باشد.

۱۶- تعریف قدرت ملی را بنویسید.

قدرت ملی، قدرت یک ملت یا کشور برای رسیدن به اهداف و تحقق آرمان هایش است.

۱۷- عوامل جغرافیایی در قدرت ملی را نام ببرید.

الف- موقعیت جغرافیایی کشور

ب- وسعت، شکل و ناهمواریهای کشور

پ - بنیادهای زیستی کشور

ت - منابع انرژی و معدنی کشور

ث - جمعیت کشور

۱۷- موقعیت جغرافیایی را تعریف کنید.

موقعیت جغرافیایی (ریاضی و نسبی) عبارت است از چگونگی قرار گرفتن یک مکان در سطح کره زمین.

۱۸- تاثیر موقعیت جغرافیایی بر قدرت را بنویسید.

موقعیت جغرافیایی تأثیر بسزایی در افزایش یا کاهش قدرت یک کشور دارد؛ برای مثال، قرار گرفتن یک کشور در بین همسایگان قدرتمند یا ضعیف در سیاست خارجی آن کشور تأثیرگذار است.

۱۹- کشورهای حائل را تعریف کنید.

کشورهای حائل، یعنی کشورهایی که بین دو یا چند قدرت بزرگ قرار دارند، معمولاً موقعیت آسیب پذیری پیدا می کنند؛ مانند لهستان که بین روسیه و آلمان قرار گرفته و در دوره هایی از تاریخ به دلیل همین موقعیت، موجودیت خود را از دست داده است.

۲۰- تاثیر موقعیت دریایی بر قدرت را شرح دهید.

موقعیت دریایی، یعنی دسترسی به آب های آزاد، نیز نقش مهمی در قدرت ملی یک کشور دارد. دسترسی به آب های آزاد یا دسترسی نداشتن به دریانیز در قدرت یا ضعف یک کشور تأثیر گذار است. برای مثال، انگلستان و ژاپن از همه سمت به آب های آزاد دسترسی داشته اند و توانسته اند به قدرت های بزرگ دریایی تبدیل شوند.

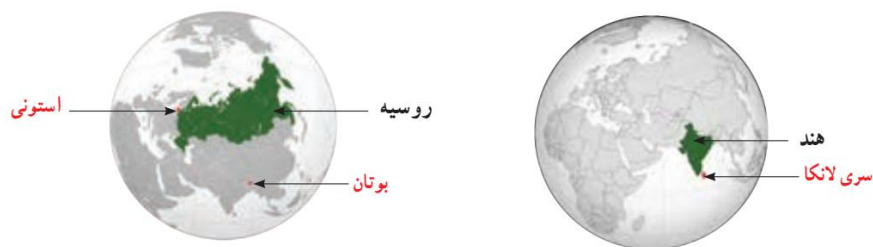
۲۱- تاثیر وسعت زیاد بر قدرت ملی کشور را بنویسید.

وسعت زیاد به خودی خود امری مطلوب است و از بین دو کشور که شرایط یکسانی دارند، کشوری که سرزمین وسیع تری در اختیار دارد، قدرتمندتر است. کشورهای کوچک که کمبود فضا دارند، برای فعالیت های خود با مشکل روبه رو می شوند.

همچنین، در کشورهای وسیع در زمان جنگ می توان نیروهای نظامی پشتیبان را به بخش دیگری منتقل کرد؛ چنانکه در جنگ ژاپن و چین، چین نیروها و تدارکاتش را به غرب کشور خود انتقال داد.

۲۲- تاثیر ناهمواری ها بر قدرت ملی کشور را توضیح دهید.

کیفیت فضای سرزمین و نوع ناهمواری ها نیز در قدرت ملی مؤثر است. سرزمین های هموار برای کشاورزی و توسعه شبکه راه ها و حمل و نقل بسیار مناسب اند. نواحی کوهستانی، بیابان های وسیع، زمین های باتلاقی و کویری برای فعالیت های اقتصادی و ارتباطی به هزینه و سرمایه گذاری زیادی نیاز دارند و با مشکلات متعدد روبه رو می شوند. البته نواحی کوهستانی از نظر دفاعی نقش مثبتی دارند.

۲۳- انواع شکل کشورها را نام ببرید.

الف- کشورهای جمع و جور (فشرده) شکلی شبیه مربع یا دایره دارند.

ب- کشورهای طویل به کشورهایی گفته میشود که طول آنها حداقل شش برابر عرض شان باشد.

پ- کشورهای دنباله دار یک بخش شبه جزیره ای یا دالان مانند دارند که از سرزمین اصلی جدا افتاده است.

ت- کشورهای چندپاره یا چندتکه

ث- کشورهای محاطی کشورهایی هستند که درون یک کشور دیگر محصور شده اند.

۲۴- بهترین شکل برای یک کشور چیست؟ چرا؟

شکل فشرده است که در آن پایتخت در مرکز قرار گرفته است. در چنین وضعیتی، در کمترین زمان می توان از مرکز یک سرزمین به تمام نقاط آن دسترسی پیدا کرد. قابلیت دفاعی کشور در این شکل زیاد است.

۲۵- مشکلات کشورهای طویل و چند تکه را بنویسید.

در کشورهای طویل و چند تکه، نظارت حکومت بر همه قسمت های کشور و همچنین ایجاد خطوط ارتباطی با مشکل مواجه می شود.

۲۶- مهم ترین بنیادهای زیستی کشور را نام ببرید.

عواملی چون آب، خاک، هوا و پوشش گیاهی بنیادهای زیستی کشور محسوب می شوند.

۲۷- تاثیر آب بر قدرت ملی و روابط بین کشورها را توضیح دهید.

آب یکی از مشکلات اصلی و از عوامل رقابت و کشمکش کشورها در آینده جهان است؛ زیرا به دلیل افزایش جمعیت و تغییر الگوهای زندگی، مصرف آن مرتباً افزایش می یابد. کشورهایی که دچار کمبود آب اند یا با پدیده فرسایش و آلودگی خاک مواجه اند، توانمندی های شان ضعیف می شود و نه تنها امکان تولید مواد اولیه و محصولات کشاورزی و تغذیه جمعیت در آنها کاهش می یابد بلکه وابستگی شان به واردات زیاد می شود.

۲۸- تاثیر آب و هوا بر قدرت ملی کشورها را توضیح دهید.

آب و هوا نیز نقش مهمی در کشاورزی و تولید غذا و سایر فعالیت های اقتصادی و زندگی دارد. معمولاً، امکان تبدیل کشورهایی که در منطقه معتدل واقع شده اند، به قدرت های سیاسی منطقه ای یا جهانی بیشتر است و بعید است که یک قدرت سیاسی بزرگ بتواند در سرزمین های بسیار سرد و یخبندان یا بیابان های گرم و سوزان شکل بگیرد.

۲۹- در چه صورتی منابع انرژی و معدنی در قدرت ملی کشور موثر است؟

در صورتی که این منابع در کشوری در جهت توسعه صنایع قرار بگیرند.

۳۰- در چه صورتی منابع انرژی و معدنی عامل کاهش قدرت ملی تلقی می شود؟

اگر اقتصاد کشوری وابسته به صادرات آنها باشد، یک ویژگی منفی و عامل کاهش قدرت ملی تلقی می شوند.

۳۱- چرا جمعیت زیاد از عوامل قدرت ملی است؟

داشتن جمعیت زیاد از عوامل قدرت ملی است؛ زیرا هم منبع کار و تولید ثروت، هم نیروی نظامی و دفاعی و هم سرچشمه روحیه ملی محسوب می شود.

۳۲- تاثیر کیفیت و ترکیب جمعیت بر قدرت ملی کشور را شرح دهید.

جمعیت زیاد پیش شرط قدرت است اما کیفیت و ترکیب جمعیت نیز اهمیت دارد. داشتن جمعیت فعال و جوان ، باسواد و دارای مهارت که فرصت های اشتغال و پیشرفت برای آن ها در کشور فراهم شده باشد، از عوامل قدرت ملی محسوب می شود.

۳۳- تاثیر همگونی جمعیت از نظر قومی و زبانی و دینی بر قدرت ملی را توضیح دهید.

همگونی جمعیت از نظر قومی، زبانی و دینی نیز در افزایش قدرت ملی مؤثر است و هر چه این همگونی بیشتر باشد، قدرت ملی بیشتر است.

۳۴- تعریف منطقه ژئوپلیتیکی را بنویسید.

تعریف اول: از بخشی از سطح زمین یا تعدادی کشور همجوار که به دلیل داشتن ارزش های جغرافیایی، بازیگران سیاسی برای کنترل یا تصرف آن ها با یکدیگر وارد تعامل (کنش و واکنش) می شوند. این تعامل ممکن است مذاکره، همکاری و همبستگی یا رقابت و کشمکش و حتی جنگ باشد.

تعریف دوم: منطقه ای است که در آن سه عامل جغرافیا، سیاست و قدرت بر یکدیگر تأثیر می گذارند و توجه حکومت ها، به ویژه قدرت های جهانی، را به خود جلب می کنند.

۳۵- چند منطقه ژئوپلیتیکی در جهان نام ببرید.

مناطق ژئوپلیتیکی خلیج فارس، اتحادیه اروپا، دریای خزر و قفقاز

